

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

Milena Đurković

UTICAJ ELEKTRONSKIH MEDIJA NA SPROVOĐENJE
AKTIVNOSTI KOD DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA

Master rad

Nikšić, 2024. godine

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

UTICAJ ELEKTRONSKIH MEDIJA NA SPROVOĐENJE
AKTIVNOSTI KOD DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA

Master rad

Mentor: Prof. dr Biljana Maslovarić

Studijski program: Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Kandidat: Milena Đurković

Broj indeksa: 12/21

Nikšić, 2024. godine

PODACI I INFORMACIJE O MAGISTRANDU

Ime i prezime: Milena Đurković

Datum i mjesto rođenja: 31. 08. 1999. Andrijevice

INFORMACIJE O MAGISTARSKOM RADU

Naziv postdiplomskog studija: Master studije za predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Naslov rada: Uticaj elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti kod djece predškolskog uzrasta

Fakultet na kojem je rad odbranjen: Filozofski fakultet – Nikšić

UDK, OCJENA I ODBRANA MAGISTARSKOG RADA

Datum prijave magistarskog rada:

Datum sjednice Vijeća na kojoj je prihvaćena tema:

Mentor: Prof. dr Biljana Maslovarić

Komisija za ocjenu teme i podobnosti magistranda:

Komisija za ocjenu magistarskog rada:

Datum sjednice Vijeća na kojoj je usvojen izvještaj o ocjeni magistarskog rada i formirana komisija za odbranu rada:

Komisija za odbranu rada:

Lektor: Ivona-Iva Jovanović

Datum odbrane:

Datum promocije:

Zahvalnica

Zahvaljujem se porodici na podršci tokom izrade master rada...

REZIME

U radu se bavimo uticajem elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti kod djece predškolskog uzrasta. Rad sadrži teorijski i istraživački dio. U teorijskom dijelu rada apostrofiran je značaj primjene elektronskih medija u vaspitno-obrazovnom procesu predškolske ustanove. Naglašena je uloga vaspitača i roditelja u procesu primjene elektronskih medija u radu sa djecom predškolskog uzrasta. Istraživanje je realizovano na uzorku od 90 vaspitača i 50 roditelja djece predškolskog uzrasta iz sve tri crnogorske regije. Za dobijanje podataka korišćeni su anketni upitnici za vaspitače i roditelje.

Rezultati istraživanja pokazuju da na adekvatan način birani sadržaji iz elektronskih medija imaju pozitivan uticaj na sprovođenje aktivnosti, ponašanje i razvojni proces djece predškolskog uzrasta. Vaspitači smatraju da djeca predškolskog uzrasta sama koriste medije, bez praćenja roditelja. Dobijeni rezultati, takođe, pokazuju da vaspitači smatraju da mediji, ukoliko se koriste ispravno, i uz prethodnu organizovanu prevenciju, mogu uticati veoma pozitivno na djecu predškolskog uzrasta.

Ključne riječi: elektronski mediji, sprovođenje aktivnosti, predškolski uzrast

APSTRAKT

In this paper, we deal with the influence of electronic media on the implementation of activities for preschool children. The paper contains a theoretical and research part. In the theoretical part of the paper, the importance of using electronic media in the educational process of preschool institutions is apostrophized. The role of educators and parents in the process of using electronic media in working with preschool children is emphasized. The research was conducted on a sample of 90 teachers and 50 parents of preschool children from all three Montenegrin regions. Questionnaires for educators and parents were used to obtain data.

The results of the research show that adequately selected content from the electronic media has a positive impact on the implementation of activities, behavior and the developmental process of preschool children. Educators believe that children of preschool age use the media alone, without their parents following them. The obtained results also show that educators believe that the media, if used correctly, and with previous organized prevention, can have a very positive effect on preschool children.

Keywords: electronic media, implementation of activities, preschool age

SADRŽAJ

UVOD	9
I TEORIJSKI DIO	11
1. DJECA I ELEKTRONSKI MEDIJI	11
1.1. Značaj elektronskih medija za djecu	12
1.2. Aktivnosti djece predškolskog uzrasta	14
1.3. Sprovođenje aktivnosti djece uz podršku elektronskih medija	16
2. VRSTE ELEKTRONSKIH MEDIJA I NJIHOVA PRIMJENA U AKTIVNOSTIMA SA DJECOM PREDŠKOLSKOG UZRASTA	18
2.1. Primjena crtanih filmova u aktivnostima	18
2.2. Primjena televizijskih emisija u aktivnostima	19
2.3. Primjena informacione tehnologije u aktivnostima djece	21
2.4. Primjena reklama u aktivnostima djece	24
2.5. Primjena kompjuterskih igara u aktivnostima djece	25
3. UTICAJ ELEKTRONSKIH MEDIJA NA DJECU PREDŠKOLSKOG UZRASTA I ULOGA RODITELJA I VASPITAČA	26
3.1. Uloga roditelja u odnosu elektronskih medija i djece	27
3.2. Uloga vaspitača u odnosu elektronskih medija i djece	28
3.3. Uticaj elektronskih medija na djecu predškolskog uzrasta	29
II ISTRAŽIVAČKI DIO	31
1.1. Predmet istraživanja	31
1.2. Cilj i zadaci istraživanja	31
1.3. Istraživačke hipoteze	31
1.4. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja	32
1.5. Uzorak istraživanja	32
2. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	33
2.1. Rezultati dobijeni anketiranjem vaspitača	33

2.2. Rezultati dobijeni anketiranjem roditelja djece predškolskog uzrasta	47
ZAKLJUČAK	57
LITERATURA	59
PRILOZI	63
Prilog 1 – Anketni upitnik za vaspitače	63
Prilog 2 – Anketni upitnik za roditelje	67

UVOD

Djeca predškolskog uzrasta današnjice odrastaju u svijetu čiji je sastavni dio kompjuterska tehnologija. Ona im je privlačna, često ih okupira i fascinira, utiče na njihov razvoj u svim aspektima i donosi izmjene u obrazovanju i vaspitanju. Posljednjih godina, predškolska djeca sve više koriste medijske sadržaje (Chen & Adler, 2019). Medijski sadržaji mogu stimulirati maštu i kreativnost, ali s druge strane, mogu dovesti do poteškoća sa zadržavanjem fokusa ili reguliranjem emocija (Tamana et al., 2019). Istraživanja pokazuju da noviji mediji, uključujući tablete i pametne telefone, nude i prednosti i rizike po zdravlje djece, posebno mlađe od 5 godina (Tamana et al., 2019). Svjetska zdravstvena organizacija i Američka pedijatrijska akademija kreirale su zvanične preporuke kada je u pitanju vrijeme koje djeca treba da provode uz elektronske medije. Preporuke SZO navodi da djeca mlađa od 5 godina ne bi trebalo da provode više od jednog sata dnevno u aktivnostima na ekranu, dok djeca mlađa od jedne godine uopšte ne bi trebalo da budu izložena ovoj vrsti aktivnosti (Tamana et al., 2019).

Kako je rano djetinjstvo ispunjeno kritičnim periodima razvoja mozga, koji dovode do pojave i razvoja kognitivnih sposobnosti u okviru nekoliko domena, kao što su fokusirana pažnja, pamćenje, izvršne funkcije i jezik, medijski sadržaji mogu uticati na optimalno funkcionisanje i razvoj djeteta. Popularnost korišćenja prenosivih uređaja naglo je porasla od njihovog uvođenja na tržište 2010. Na primjer, 95% djece uzrasta od 0 do 8 godina sada ima pristup pametnom telefonu, a 78% tabletu. Skoro 1 od 2 djece takođe posjeduje sopstveni tablet (Rideout & Robb, 2020).

Rano djetinjstvo je period u kome djeca dostižu ključne razvojne prekretnice. Faktori životne sredine mogu da podstiču ili ometaju ovaj osjetljiv proces. Među ovim faktorima uticaja, izloženost medijima je diskutovana u pogledu njenog uticaja na razvoj u ranom djetinjstvu. Smjernice Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) predlažu da se vrijeme djece pred ekranom ograniči na maksimalno 1h dnevno. Međutim, digitalni mediji postali su sveprisutni u životima djece na ranom uzrastu i, u prosjeku, predškolci provode više od 2h dnevno koristeći digitalne medije (Tomopoulos, 2010).

Izloženost medijima u ranom uzrastu može imati negativan uticaj na društveni razvoj zbog gubitka vremena za komunikaciju i interakciju sa roditeljima i kreativnu igru (Brown,

2011). Pretpostavlja se da gledanje medijskih programa prije druge godine ima negativan uticaj na rani razvoj mozga zbog ograničenog pamćenja, pažnje i kognicije odojčadi (Christakis, 2020).

Elektronski mediji su dizajnirani da prošire znanje djece o društvu i širem svijetu, razviju kreativnost, podstaknu rješavanje problema, igranje uloga, socijalizaciju i poboljšaju pismenost i rječnik. U obrazovanju u ranom djetinjstvu, tehnologija može biti sredstvo za olakšavanje učenja. U kombinaciji sa interaktivnim medijima, igra veliku ulogu u razvoju djece (Tomljenović, Ilej i Banda, 2018). Omogućava djeci da se igraju, izražavaju i njeguju svoje vještine na bezbjedan i privlačan način. Ipak, obično se javlja zabrinutost u vezi sa tehnologijom, interaktivnim medijima i obrazovanjem u ranom djetinjstvu. Neke javne zdravstvene organizacije i grupe za zastupanje djece koje se bave razvojem djece i zdravstvenim pitanjima, kao što je, na primjer, gojaznost, preporučile su da se pasivna, neinteraktivna tehnologija i ekranski mediji ne koriste u predškolskim programima (Tomljenović, Ilej i Banda, 2018).

I TEORIJSKI DIO

1. DJECA I ELEKTRONSKI MEDIJI

Današnja generacija djece i adolescenata okružena je digitalnim medijima i uronjena u njih. Tradicionalni mediji, kao što su televizija i radio, dopunjeni su novim digitalnim tehnologijama koje promovišu interaktivni i društveni angažman i omogućavaju djeci pristup zabavi, informacijama i znanju. Noviji digitalni mediji, koji uključuju društvene i interaktivne medije su oblik medija u kojem korisnici mogu da konzumiraju i aktivno kreiraju sadržaj (Peran, i Raguž, 2019). Primjeri uključuju aplikacije, video igre za više igrača, YouTube video zapise ili video blogove.

Digitalni mediji omogućavaju dijeljenje informacija u različitim medijskim formatima, uključujući tekst, fotografije, video i audio zapise. Današnje video igre, na primjer, često predstavljaju spajanje tradicionalnih i društvenih medija, jer korisnici mogu virtuelno da „nastanjuju“ impresivno proizvedene svjetove i komuniciraju sa drugim korisnicima na udaljenim lokacijama. Učesnici video igara mogu čak i da rade zajedno na stvaranju virtuelnih svjetova. Dakle, digitalni mediji mogu pružiti zanimljivo iskustvo u kojem medijska iskustva djece postaju visoko personalizovana (Košir, Zgrabljic i Ranfl, 1999).

Noviji mediji pružaju šire mogućnosti marketinškim stručnjacima i oglašivačima da prilagode svoje poruke tako da dopru do velikog broja djece. Ovi noviji oblici medija mogu proširiti tipove proizvoda i ponašanja kojima su djeca i adolescenti izloženi (Tomopoulos et al, 2010).

Novi digitalni i društveni mediji olakšavaju i promovišu društvene interakcije, kao i učešće i angažman koji uključuju gledanje i kreiranje sadržaja. Efekti upotrebe medija su, međutim, višefaktorni i zavise od vrste medija, vrste upotrebe, količine i obima upotrebe i karakteristika pojedinačnog djeteta ili adolescenta koji koristi medije. Današnja djeca odrastaju u eri veoma personalizovanih iskustava korišćenja medija; stoga, roditelje treba ohrabriti da razviju personalizovane porodične planove korišćenja medija za svoje porodice koji vode računa o uzrastu, zdravlju, temperamentu i razvoju svakog djeteta i da obezbijede da svako dijete može da vježba i koristi od osnovnih stvari za zdrav rast i razvoj, kao što su zdrava ishrana, dobra higijena, adekvatna fizička aktivnost i pozitivne društvene interakcije (Valsh et al. ., 2020)

Korišćenje elektronskih medija obuhvata gledanje programa (tj. gledanje programa sa TV-a, DVD-a, mobilnih uređaja), kao i korišćenje društvenih medija, interneta i kompjuterskih igrica. Iako se često naglašavaju negativni oblici korišćenja e-medija (npr. samo igranje kompjuterskih igrica), postoje i pozitivni efekti elektronskih medija. Razumna količina obrazovnog e-medijskog materijala može imati blagotvorne efekte na psihosocijalno blagostanje i razvoj djece (Gerwin, Kaliebe & Daigle, 2018).

Pretjerana upotreba elektronskih medija može negativno uticati na razvoj djeteta. Pojedina istraživanja (Gerwin, Kaliebe & Daigle, 2018) pokazuju da česta upotreba elektronskih medija može da prekine interakciju između roditelja i djece, što može da izazove probleme u socijalno-emocionalnom razvoju djece. Dakle, pretjerana upotreba elektronskih medija može biti u negativnoj korelaciji sa razvojem socijalnih vještina koje su važne za psihosocijalno zdravlje djece. Smatra se da je pretjerana izloženost elektronskim medijima u negativnoj korelaciji sa problemima eksternalizacije, kao što su hiperaktivnost i problemi u ponašanju.

Neke studije su otkrile da ekstenzivna izloženost neobrazovnoj televiziji može negativno uticati na kognitivne performanse djece, ponašanje i zdravlje (Valsh et al. ., 2020), dok su druga istraživanja utvrdila pozitivan uticaj televizijskih emisija na razvoj djece. Na primjer, studije su otkrile pozitivan uticaj obrazovne televizije kao što je Ulica Sezam ili Blue's Clues na učenje djece i njihov socio-emocionalni razvoj (Kearney & Levine, 2019) kao i njihov jezički razvoj. Iako postoje faktori rizika povezani sa sedentarnim vremenom ispred ekrana, važno je napomenuti da će se uticaj vremena ispred ekrana na učenje i razvoj razlikovati u zavisnosti od njegove svrhe i funkcije. Stoga je važno uzeti u obzir prirodu i kvalitet vremena ispred ekrana, a ne samo količinu vremena koju djeca provode ispred televizora ili tableta.

1.1. Značaj elektronskih medija za djecu

Brzi razvoj tehnoloških uređaja kao što su računari, pametni telefoni, tableti i sistemi za igre dramatično je promijenio svakodnevni život ljudi kod kuće i na poslu. Nove tehnologije i elektronski mediji pružaju alate za komunikaciju i društveno umrežavanje, za pretraživanje i dokumentovanje informacija, kao i za učenje i zabavu. Djeca predškolskog uzrasta odrastaju okružena tehnologijom i elektronskim medijima. Djeca su aktivni korisnici medija (Roberts &

Foehr 2008). Oni se sa lakoćom prilagođavaju digitalnim uređajima i pokazuju povjerenje u korišćenje softvera. Sa rasprostranjenošću tehnologije i elektronskih medija u njihovom okruženju, djeca provode sve veći broj sati ispred ekranskih tehnologija, posebno televizije, ali i računara i drugih uređaja, sa prosječno 2,2 sata dnevno između druge i pete godine (Roberts & Foehr 2008).

Prožimanje elektronskih medija u životima mnoge djece dovodi do toga da vaspitači kao i roditelji dovode u pitanje vrijednost tehnologije u razvoju djece. Neki elektronski mediji kao što su određeni televizijski programi, video snimci i DVD-ovi su neinteraktivni i podrazumijevaju pasivno gledanje.

Djeca mnogo bolje uče iz iskustva iz stvarnog života nego iz gledanja video zapisa. Prekomjerno izlaganje elektronskim medijima može imati negativan uticaj na razvoj pažnje, posebno kod djece mlađe od dvije godine (Kirkorian, Vartella & Anderson 2008). Istraživanja pokazuju da uticaj elektronskih medija na stariju djecu zavisi od uzrasta djece, konteksta u kojem djeca koriste medije, sadržaja medija i količine vremena koje provode pred ekranima (Kirkorian, Vartella & Anderson 2008).

Do treće godine, djeca mogu imati koristi od dobro osmišljenih elektronskih medija prilagođenih uzrastu, posebno kada brižna odrasla osoba gleda program sa djetetom i aktivno je uključena u djetetovo iskustvo.

Jedna od najznačajnijih prednosti digitalnih medija je ta što može pomoći djetetu da nauči nove stvari. Postoji mnogo obrazovnih aplikacija, onlajn kurseva i interaktivnih alata koji učenje novih vještina i koncepata čine zabavnim i zanimljivim (Mandurić, 2012). Digitalni mediji takođe pružaju pristup širokom spektru informacija i resursa, što je odlično za djecu koja su radoznala i željna učenja.

Digitalni mediji pomažu djeci da uče na interaktivniji i impresivniji način. Djeca mogu da gledaju sjajne video snimke, istražuju virtuelne svjetove i igraju obrazovne igre koje im pomažu da razumiju složene koncepte na način koji je zabavan i informativan. I dok često postoji zabrinutost zbog negativnih efekata igara, one zapravo mogu pomoći djetetu da razvije kogniciju. Igranje igrica može poboljšati kognitivne funkcije, rješavanje problema, pa čak i društvene vještine (Mandurić, 2012).

Digitalni mediji mogu biti od velike pomoći djeci sa smetnjama u učenju ili posebnim obrazovnim potrebama. Postoje aplikacije i alati napravljeni samo za njih, kao što su aplikacije za govornu terapiju, pomoćne tehnologije i igre koje se fokusiraju na određene vještine (Glasovac 2010).

Gledajući različite perspektive i iskustva na mreži, djeca uče više o sebi i drugima i razvijaju veći osjećaj samosvijesti. Ovo je posebno važno za tinejdžere. Adolescencija je vrijeme istraživanja i samootkrivanja, a digitalni mediji mogu pružiti platformu za tinejdžere da se izraze i istraže različite aspekte svog identiteta.

Preko društvenih medija, aplikacija za razmjenu poruka i onlajn zajednica za igranje igara, djeca sve više koriste digitalne alate za komunikaciju sa drugima. Iako sa ovim svakako postoje potencijalni rizici, postoje i mnogi pozitivni efekti. Na primjer, digitalna komunikacija može pomoći djeci da vježbaju svoje vještine pisanja, jer uče da se jasno i koncizno izražavaju u tekstualnim porukama. Takođe im može pomoći da nauče da efikasno komuniciraju u različitim situacijama, kao što je slanje formalne e-pošte ili slanje SMS-a (Erjavec i Zgrabljčić, 2000).

Iako često postoji zabrinutost da tehnologija doprinosi sedentarnom načinu života, postoji i mnogo načina na koje digitalni mediji mogu promovisati fizičku aktivnost. Postoji mnogo aplikacija za fitnes i programa za vježbanje na mreži koji pomažu djeci da ostanu aktivna i zdrava. Djeca, takođe, mogu da pronađu nove i uzbudljive načine da istražuju prirodu.

1.2. Aktivnosti djece predškolskog uzrasta

Primarna potreba i aktivnost djece ranog i predškolskog uzrasta jeste igra. Djeca u igrama interpretiraju, reprezentuju iz gledanih sadržaja filmova ili filmskih serija, ono što je na njih ostavilo jači utisak i podstaklo ih na akciju, s elementima imitiranja viđenih detalja (Kamenov, 2002). Njihovo prenošenje takvih sadržaja, često nije, a ne može ni biti u skladu s osnovnom moralnom porukom samog filma, pa je radi toga potrebno naknadno podsticanje i interventna akcija vaspitača, na osnovi uočavanja i praćenja nastalog toka i sadržaja takvih igara. Podsticaji mogu biti vezani za nove igračke, alat, predmete, reciklirani materijali iz kojih će djeca odabrati nove simbole za igre ili dio tog materijala koristiti za radne aktivnosti, za istraživanja i otkrivanja.

Neosporna je vrijednost podsticanja dječjeg izražavanja i otkrivanja, najprije u vidu jednostavnih pokušaja, a onda i postavljanja hipoteza. Time se pružaju mogućnosti da se, već podstaknutom dječjem eksperimentisanju, dodaju podsticaji, kao na primjer: „Šta bi se moglo dogoditi ako se stavi više plave, a manje žute boje u cjevčicu s vodom?” Ovakvi podsticaji, na postavljanje hipoteze, mogu za stariju djecu biti put da i sama postavljaju neka pitanja, bilo po analogiji, bilo kao izraz vlastite inventivnosti, put da pokušaju postaviti hipotezu i onda potražiti odgovor u akciji istraživanja. Dijete koje nije ničim podstaknuto na istraživanja, teško će doći na ideju da postavlja pitanja o prirodnim i drugim pojavama oko sebe, i da za njih pokuša dati ili potražiti odgovor. Ova vrsta podsticaja direktno usmjerava djecu na razmišljanje, provjeravanje, traženje i pronalaženje odgovora na najdostupniji način (Vučinić, 1986).

Prigodni podsticaji na razmišljanje i intuitivna rješavanja, mogući su i drugim dječjim igrama, uz pretpostavku da je vaspitač dovoljno pažljiv, osjetljiv i sposoban da uoči neku nastalu problemsku situaciju u slobodnim aktivnostima, problematiku sa stanovišta djeteta, i da iz te situacije izvlači podsticaj koji ne smije biti jednostavan nalog za izvršenje neke radnje (Kamenov, 2002).

Dajući djetetu gotovo rješenje, koje ono mora ostvariti bez ikakvog intelektualnog napora, mi mu možda pomažemo u učenju o tome šta može učiniti u datim okolnostima, ali ga ne navodimo na traženje različitih rješenja, ulažući uz to odgovarajući intelektualni napor. Osim toga, lišavamo ga i spoznaje o tome šta s čim ne može ići, odnosno u kojim su okolnostima nemoguća neka rješenja, što dijete može doznati samo na osnovi vlastitih napora, pokušaja, neuspjeha i uspjeha (Kamenov, 2002).

Organizovane posjete, kao dio direktno vođenog rada, pokazale su se kao vrlo podstacajne za dječje aktivnosti. Doživljaji i iskustva sa tih posjeta, naći će se u igrama uloga i građenja svoje prerade i reprezentacije. U ustanovama gdje je to uobičajena praksa, djeca nerijetko, već za vrijeme posjeta, uz očito zadovoljstvo, daju do znanja da će se toga igrati u vrtiću. Možemo i takvu izvjesnost smatrati stimulativnom, navodeći djecu na to da što više zapažaju i registruju doživljene detalje, kako bi se mogla što bolje igrati i osjetiti veće zadovoljstvo u tome. Posjete bližim objektima i lokalitetima moguće su i kao usputne; one su i usmjerene na to da se njihov odraz što više osjeti kao dječja prerada u slobodnim aktivnostima. Prethodno možemo razgovarati s djecom o tome što bismo, prilikom posjeta, htjeli vidjeti da bismo se mogli bolje

igrati. Može se postaviti pitanje nije li izvjesno sputavanje dječje mašte, ako se insistira na takvoj tačnoj objektivaciji doživljenog.

1.3. Sprovođenje aktivnosti djece uz podršku elektronskih medija

Sve veći broj vaspitača koristi tehnologiju i interaktivne medije u svojim programima kao alate za podršku učenju i razvoju djece. U nedavnom istraživanju Centra Fred Rodžers (Vartella et al. 2010) o upotrebi tehnologije u vrtiću, utvrđeno je da 60% vaspitača koristi digitalnu tehnologiju za sprovođenje aktivnosti. Više od polovine vaspitača navelo je da djecu treba upoznati sa tehnologijom u učionici između tri i četiri godine, a oko jedne trećine vaspitača je izjavilo da svakodnevno koristi računar sa djecom. Sa sve većim interesovanjem i upotrebom tehnologije u predškolskim ustanovama, vaspitačima su potrebne smjernice o tome kako da mudro i efikasno koriste tehnologiju i interaktivne medije.

Tehnologija i interaktivni mediji imaju potencijal da daju mnogo doprinosa obrazovanju u ranom djetinjstvu. Ona može djeci pružiti dodatne načine da istražuju, stvaraju, komuniciraju, rješavaju probleme, istražuju i uče (Peran i Raguž, 2019). Kompjuterska tehnologija, na primjer, nudi djeci niz mogućnosti za učenje — od rješavanja matematičkih zadataka do slušanja interaktivnih priča, fotografisanja, snimanja priče, kreiranja digitalne knjige, pravljenja muzike i angažovanja u drugim aktivnostima učenja koje odgovaraju uzrastu. Mnoge obrazovne aplikacije za djecu su dizajnirane da pomognu djeci da razviju vještine i znanja u određenim domenima, posebno u oblastima kao što su jezik, pismenost i matematika. Takvi programi mogu djeci pružiti individualne mogućnosti učenja. Kompjuterski programi pomažu djeci da razviju koncepte i vještine u oblastima kao što su brojanje, odnosi brojeva i operacije, sortiranje i pravljenje šablona, mjerenje i geometrija. U pogledu jezika i pismenosti, kompjuterski softver može unaprijediti bogaćenje rječnika i podržati učenje vještina slušanja, govora, pisanja i čitanja (Peran i Raguž, 2019).

Kamere i uređaji za snimanje pružaju dragocjena obrazovna iskustva, omogućavajući djeci da snimaju fotografije i video zapise kako bi dokumentovali objekte i događaje i pratili promjene u objektima i materijalima. Digitalni mikroskopi omogućavaju djeci da sačuvaju slike objekata koje istražuju i da dijele i diskutuju o tim slikama sa svojim vršnjacima. Robotika sa

manipulativnim motorima i zupčanicima angažuje djecu u dizajniranju sopstvenih robotskih kreacija, pružajući im priliku i da budu kreativni i da istražuju apstraktne matematičke i naučne koncepte na konkretan način.

Upotreba tehnologije u predškolskim ustanovama takođe stvara mogućnosti za jednak pristup tehnološkim alatima i interaktivnim medijskim iskustvima za djecu iz različitih ekonomskih sredina, uključujući djecu u porodicama sa malo resursa i malo ili nimalo pristupa najnovijim tehnologijama. Tehnologija ima mnogo potencijalnih prednosti u podršci inkluzivnim praksama za djecu sa smetnjama u razvoju ili drugim posebnim obrazovnim potrebama (Hudeček i Mihaljević, 2009).

Efikasna upotreba tehnologije i interaktivnih medija može poboljšati i povećati učenje djece u različitim domenima. Ipak, tehnologija je efikasna samo ako se pravilno koristi. Tehnologija i interaktivni mediji su alati koji mogu da promovišu efikasno učenje i razvoj kada ih namjerno koriste vaspitači u okviru razvojno odgovarajuće prakse, da podrže ciljeve učenja postavljene za djecu (Hudeček i Mihaljević, 2009).

Tehnologija i interaktivni mediji treba samo da dopune, a ne zamjene, postojeće materijale zasnovane na igri i aktivnu igru, angažovanje sa drugom djecom i interakcije licem u lice sa odraslima. Nekoliko profesionalnih i javnih zdravstvenih organizacija izrazilo je zabrinutost oko toga da li djeca treba da imaju pristup tehnologiji i ekranskim medijima u programima za rano djetinjstvo (npr. Kampanja za djetinjstvo bez reklama, Alijansa za djetinjstvo) (Hudeček i Mihaljević, 2009).

2. VRSTE ELEKTRONSKIH MEDIJA I NJIHOVA PRIMJENA U AKTIVNOSTIMA SA DJECOM PREDŠKOLSKOG UZRASTA

Digitalizacija je dio svakodnevnog života većine ljudi, a većina zemalja širom svijeta ima programe za upoznavanje djece i mladih sa informaciono-komunikacionim tehnologijama (Sepulveda, 2020). Nije iznenađujuće da se mišljenja o korišćenju elektronskih medija među djecom i mladima razlikuju. Digitalizacija na društvenom, grupnom i individualnom nivou je globalno i nacionalno angažovana tema, a što su djeca mlađa, to je debata veća. Neki tvrde da digitalne alate za najmlađu djecu (od 1 do 5 godina) ne treba uvoditi dok ne saznamo više o njihovim negativnim efektima (Američka akademija za pedijatriju, 2016). Takvi argumenti se uglavnom zasnivaju na istraživanjima koja pokazuju da znatno vrijeme ispred ekrana odgovara odloženom razvoju, na primjer, jezika i socio-emocionalnih vještina (Carson et al. 2019). Mnogi vaspitači smatraju da je digitalna tehnologija korisna za obrazovne svrhe i igru pored aktivnosti koje uključuju kretanje – jedno ne mora da isključuje drugo.

U svakodnevnim aktivnostima u vrtiću koristi se niz digitalnih alata, kao što su računari, digitalni fotoaparati, pametni telefoni i tableti uključujući različite vrste softvera (Abdullahi & Abdulganiuu, 2019). Kroz aktivnosti sa digitalnim alatima djeca uče slova, brojeve, boje i figure. Oni takođe uče koordinaciju oko-ruka, digitalni rječnik, kako internet funkcioniše i uopšte kako da pristupe digitalnim alatima (Jernes et al. 2010).

U narednim podnaslovima ukazaćemo na značaj primjene pojedinih vrsta elektronskih medija u praksi predškolskih ustanova.

2.1. Primjena crtanih filmova u aktivnostima

Crtani filmovi koji se primjenjuju u praksi predškolskih ustanova proširuje dječje iskustvo i čini solidnu osnovu za razvoj govora kod djece i usvajanje novih riječi. Filmom se lako mogu predstavljati kretanja i akcije, ubrazavati i usporavati vrijeme i približavati široki prostori. Poslije gledanja crtanog filma djeca osjećaju pojačanu potrebu da govore i da pri tom koriste

novostečena govorna iskustva. Film, bez sumnje, može biti izvor jezičkih informacija, inspiracija za dramske igre i druge govorne i stvaralačke igre. Za djecu ranog i predškolskog uzrasta posebno su zanimljivi lutkarski i igrani filmovi (Naumović, 2000).

Veoma su edukativni filmovi za djecu rađeni po književno-umjetničkom tekstu. Obično su u filmu predstavljeni kraći epski tekstovi (basne, priče o životinjama, bajke) sa dramskim elementima koji se mogu prenijeti u filmski izraz pomoću crtanih likova. Takvi filmovi su rađeni na osnovu poznatih priča, kao na primjer: *Snažana i sedam patuljaka*, *Crvenkapa* itd. Filmovi rađeni prema književno-umjetničkom tekstu imaju značajnu estetsku i komunikativnu vrijednost (Naumović, 2000).

Film se gleda i sluša u kontinuitetu. Poslije kraće pauze nakon gledanja provjerava se nekoliko dobro odabranih i usmjerenih pitanja kako je film doživljen i kakve je utiske ostavio. U daljem toku aktivnosti tumače se fabula i likovi filma, prije svega dijalogom, a zatim i monolozima vaspitača i djece, zatim različitim oblicima prepričavanja, upoređivanjem fabule u filmu i književno-umjetničkom tekstu po kome je rađen, imenovanjem likova i uočavanjem njihovih osobina, a potom i tumačenjem filma, verifikuju se ponovnim gledanjem filma. Iza toga dolazi samostalni stvaralački rad djece. On obuhvata različite zadatke i vježbe, kao što su: samostalno prepričavanje uz gledanje filma, prepričavanje bez gledanja filma, stvaranje dijaloga unutar priče tamo gdje je nema, opisivanje likova i njihovih postupaka, nastavljanje priče, dovršavanje priče, dramatizacija priče itd.

2.2. Primjena televizijskih emisija u aktivnostima

Djeca predškolskog uzrasta koja gledaju akademski orijentisane televizijske programe često su bolje pripremljena za školu, a često su čak i bolji učenici kada pohađaju srednju školu. Slično tome, djeca koja gledaju prosocijalne televizijske programe su često više altruistična (Korat & Tal, 2010).

Kvalitetan sadržaj može poboljšati društvene i jezičke vještine za svu djecu uzrasta od dvije godine i stariju, posebno za djecu koja žive u siromaštvu ili su na neki drugi način u nepovoljnom položaju. Obrazovna televizija dopire do djece u domovima sa nižim primanjima skoro, isto koliko i u domovima sa višim primanjima, a među djecom čije porodice posjeduju

laptop ili mobilni uređaj, barijere za pristup i korišćenje obrazovnih sadržaja su skoro nestale. Dobro osmišljeni obrazovni programi koji odgovaraju uzrastu i aktivnosti na ekranu mogu biti snažno prosocijalni, pomažući djeci da nauče stavove protiv nasilja, empatiju, toleranciju i poštovanje. Kada se koristi na odgovarajući način, vrijeme pred ekranom može smiriti dijete koje je preuzbuđeno ili uznemireno (Duch, Fisher, Ensari & Harrington, 2013).

Televizija se može primjenjivati direktnim praćenjem zanimljivih emisija predškolskih programa i snimanjem pojedinih emisija i njihovim emitovanjem u pogodnom momentu. Televizija, kao i film, pogodna je za umjetničku transpoziciju književnih djela. Mnogi sadržaji te vrste nijesu namijenjeni samo djeci predškolskog uzrasta; međutim postoje emisije namijenjene upravo djeci tog uzrasta koje na dostupan način približavaju djeci između ostalog, neke komponentne govora ili govor u cjelini, te tako utiču na adekvatan govorni razvoj djece (Naumović, 2000).

Kraće televizijske emisije uključuju se u aktivnost kao samostalne dionice i kao takve doprinose ostvarivanju jednog dijela vaspitno-obrazovnih zadataka, pod uslovom da su sadržajno povezane sa ostalim fazama i sadržajima. Tako se kraća TV emisija može uključiti u uvodni dio kao emocionalno-intelektualna motivacija. Jedan crtani film, ili neke sekvence iz basni ili bajki mogu biti povod za usmjerene razgovore koji vode najavi i interpretaciji odgovarajuće basne, bajke ili pjesme. Televizijska emisija se može integrisati i u centralnu fazu aktivnosti, poslije adekvatne pripreme za njeno gledanje i doživljaj. Emisija može biti i kao dio završnog dijela aktivnosti, kao neka vrsta uopštavanja i zaključka, ili kao povod za opuštanje i relaksaciju (Naumović, 2000).

Emisija ne bi trebalo da ostavi dijete ravnodušnim posmatračem i slušaocem, ukoliko je prethodna priprema bila kvalitetna. Poslije gledanja emisije, i odgovarajuće pauze radi sređivanja utisaka, počinje razgovor o njenom sadržaju. Razgovor obuhvata sve relevantne komponente neophodne za potpuno razumijevanje situacije. Na osnovu tog razgovora izvode se zaključci i uopštavanja. U okviru posmatranja i tumačenja emisije djeca treba da uoče i prepoznaju i njene sastavne komponente, kao što su: slika, ton, govor, muzika, glumac, kamera itd.

Završni dio takve aktivnosti mogao bi da predstavlja samostalni rad djece. Emisija nikada do kraja ne rješava sva pitanja koja teskt postavlja. Samostalni rad djece mogao bi da dopuni ono što je samo naznačeno ili sugerisano u emisiji, mogao bi nadograditi ono što je u emisiji

započeto; mogao bi izmijeniti i dopuniti ono što emisija dopušta. Svaka emisija, podstičući na samostalni rad, doprinosi intelektualnom formiranju djeteta i povećanom interesovanju za građu koja je predmet njenog tretmana.

2.3. Primjena informacione tehnologije u aktivnostima djece

Internet i tehnologija postali su glavni dio našeg svakodnevnog života. Oni su proširili našu sposobnost da komuniciramo sa drugima. Ovi alati nam takođe pomažu da obrazujemo djecu na kreativnije načine nego što su mnogi od nas ikada mogli da zamisle. Djeca o kojoj brinemo odrasla su uz tehnologiju.

Internet ima široku primjenu u predškolskim ustanovama. U cilju kvalitetnije realizacije pojedinih vaspitno-obrazovnih sadržaja, vaspitači mogu koristiti igre i aktivnosti koje su dostupne na internetu. Internet je efikasan alat za učenje za darovitu djecu jer im omogućava da samostalno biraju oblasti u kojima imaju talenta. Internet takođe omogućava djeci da otkriju i maksimiziraju svoj potencijal.

Dostupnost i upotreba digitalnih alata kao što su tablet računari u ranom obrazovanju značajno se povećala posljednjih godina. Tablet računari pojavljuju se kao istaknuta karakteristika pedagoške prakse u predškolskim ustanovama, prihvaćeni i korišćeni od strane vaspitača i djece. Putem dostupnih digitalnih resursa kao što su tableti i internet, djeca stupaju u interakciju sa digitalnim alatima u ranijoj dobi nego ikada ranije, brže nego ranije, i u sve dužim periodima svog svakodnevnog života (Couse & Chen 2010).

Vaspitači treba da budu svjesni digitalnih kompetencija djece i njihove sposobnosti da samostalno djeluju u korišćenju digitalnih alata. S tim u vezi, Petersen (2015) sugerše da na predškolskom nivou treba pažljivo odabrati sadržaje za djecu.

Sve veća upotreba mobilnog i multimedijalnog učenja u našem svakodnevnom životu uticala je na obrazovanje. Posljednjih godina, uloga vrtića i predškolskog obrazovanja sve više se oslanja na IKT, mobilne uređaje i multimedijalne tehnologije.

Budući da tehnologije čine značajan dio života ljudi u današnjem društvu, neophodno je naučiti djecu da ih adekvatno primjenjuju u svim sferama kako bi ih integrisali u svoju buduću

rutinu. Vaspitači u vrtiću mogu koristiti tehnologije da efikasno procijene performanse djece i izazovu njihovo interesovanje za obrazovanje (Danniels et al., 2020).

Upotreba informacionih tehnologija u vrtićima proširuje sposobnost vaspitača da ispolji kreativnost i pozitivno utiče na različite aspekte razvoja djece. Zbog toga mnogi vrtići kupuju interaktivne table, kompjutere, tablet računare. Ovi alati pomažu vaspitaču da diverzifikuje oblike prenošenja znanja i unapređuje kvalitet komunikacije sa roditeljima. Primjena IKT opreme pomaže vaspitaču da aktivnosti učini zanimljivijim i dinamičnijim i transformiše ih u uzbudljive i zabavne igre (MacDonald, 2019).

Korišćenje IKT alata u obrazovnom procesu pomaže u razvoju drugih korisnih vještina kod djece, kao što su sposobnost pamćenja stvari, raspon pažnje i fine motoričke vještine (Dore & Dinia, 2020). Informacione tehnologije ne samo da formiraju intelektualne sposobnosti djece, već jačaju takve osobine karaktera kao što su nezavisnost, koncentracija i marljivost.

Računari se koriste u kombinaciji sa ekranima i projektorima. Materijali koji se prikazuju uz pomoć ovih uređaja mogu se pripremiti uz pomoć bilo kog računarskog programa kao što su PowerPoint, Word ili Excel. Najčešće prikazani materijali su slajdovi napravljeni u Microsoft PowerPoint-u ili drugim programima. Slajdovi su laki i za korišćenje i za percepciju jer su informacije o njima prikazane u formi kratkih i sažetih fraza, koje prenose poruku lekcije. Pošto djeca, posebno u ranom uzrastu, posjeduju egzogenu pažnju i ne mogu svjesno da zapamte gradivo, neophodno je to objasniti u kratkom i sažetom obliku koristeći svijetle vizuelne elemente kako bi privukli njihovu pažnju. Kompjuteri i interaktivne table su u tom slučaju nezamjenljivi jer prenose informacije u jednostavnom obliku koji dijete lako razumije i zapamti (Dore & Dinia, 2020).

Primjena tehnologija u procesu predškolskog vaspitanja i obrazovanja u vrtićima pomaže vaspitaču da unaprijedi kvalitet obrazovanja i promijeni metode rada sa djecom. Kao što je već pomenuto, PowerPoint prezentacije pomažu vaspitaču da plasira tačne i kratke informacije o određenoj temi (MacDonald, 2019). To je zato što će im svijetle i nezaboravne slike ili figure privući pažnju koja se neće ometi tokom lekcije. Tehnologije omogućavaju vaspitaču da realizuje igre sa grafičkim elementima, slikama ili animacijama, olakšavajući proces objašnjavanja materijala i povećavajući interesovanje djece za obrazovanje.

Kinematografske tehnologije se najčešće koriste u obrazovnom procesu, posebno kod djece u vrtićima. To je zato što oni daju informacije ne u tekstualnom obliku koji djeca mogu lako da percipiraju, već u figurativnom. Korišćenje reprezentativnog oblika objašnjenja i prenošenja materijala nije samo ergonomsko, već i moćno obrazovno sredstvo (Dore & Dinia, 2020).

Tehnologije izazivaju interesovanje za proučavanu temu, što doprinosi boljem radu djece, kao i njihovom aktivnom angažovanju u obrazovnom procesu. Ponekad zanimljiv fragment iz filma ili crtanog filma ili YouTube videa podstakne vaspitača da promijeni strukturu lekcije i unese novu temu (Dore & Dinia, 2020). To čini edukativni materijal dubljim, razumljivijim i uzbudljivijim za djecu koja su, posebno u ranom uzrastu, izuzetno aktivna i zato je možda teško privući njihovu pažnju. Integrisanje savremenih tehnologija u obrazovni proces u vrtićima pomaže vaspitačima da prenesu znanje djeci i utiču na njihove emocije i percepciju materijala.

Mnogi vrtići često imaju svoje sajtove na kojima se mogu pronaći sve potrebne informacije o ustanovi, vaspitačima koji u njoj rade i načinu njihovog rada. Mnogi veb-sajtovi vrtića često imaju kataloge članaka o širokom spektru tema vezanih za obrazovanje koje su napisali vaspitači koji tamo rade (MacDonald, 2019). Ovi članci mogu pomoći vaspitačima iz drugih ustanova u radu i dati roditeljima priliku da procijene vaspitne metode koje koristi vrtić i da shvate da li njihova djeca mogu da ga pohađaju.

Izrada sajta za vrtić doprinosi boljem uključivanju roditelja u proces obrazovanja svoje djece i pomaže im da postanu učesnici procesa, a ne samo posmatrači. Vaspitači mogu da objavljuju informacije o grupnim aktivnostima na sajtu vrtića ili Fejsbuk grupi, prave kratke izvještaje o zabavnim događajima ili časovima i postavljaju fotografije djece. To će pomoći da se poboljša kompetencija roditelja u pitanjima vezanim za obrazovanje (Dore & Dinia, 2020). Moći će da vide rad vaspitača sa djecom i da se upoznaju sa metodama koje koriste u vrtiću, šetnji i drugim aktivnostima van radne sobe. Pored toga, komunikacija između roditelja i vaspitača će im pomoći da uspostave odnose izgrađene na međusobnom povjerenju, što će biti od koristi za razvoj i obrazovanje djece.

Uzimajući u obzir sve navedeno, može se zaključiti da je primjena informacionih tehnologija u obrazovnom procesu u vrtićima preporučljiva jer doprinosi boljem razumijevanju i efikasnijem pamćenju. Korišćenje računara i interneta pomaže vaspitaču da komunicira sa roditeljima, da im pokaže napredak njihove djece i da im daje korisne materijale za rad van

vrtića. Mnogi prosvjetni radnici koriste internet da pronađu zanimljive materijale i interaktivne igre za svoje aktivnosti, budu svjesni novina u ovoj oblasti i svoje stručno znanje dijele sa kolegama.

2.4. Primjena reklama u aktivnostima djece

Kada djeca gledaju televiziju, izložena su komercijalnim reklamama čija je opšta svrha da naprave pozitivan utisak na gledaoce o robi ili usluzi kako bi podstakli prodaju te robe ili usluge. Zbog njihovog glasa i pokretljivosti slike, televizijske reklame privlače pažnju djece. Kao takve, televizijske reklame mogu utiču na kupovno ponašanje djece (Dore & Dinia, 2020).

Neke procjene pokazuju da će djeca sada provoditi više vremena gledajući televiziju nego što će provoditi na času tokom cijelog školovanja (Dore & Dinia, 2020). Likovi se uvode u filmove, prelaze u televizijske serije, a zatim se prodaju. A trgovci ne prikazuju samo likove iz crtanih filmova da bi dobili podršku za proizvode: oni ih takođe prikazuju u reklamama, brišući granice između sadržaja i promocije (Dore & Dinia, 2020).

Marketinški stručnjaci mogu primijeniti dječju psihologiju i istraživati tržište, kako bi bolje razumjeli želje i motivacije mladih kupaca. Koristeći istraživanja o ponašanju djece, željama i fizičkom razvoju, trgovci mogu da kreiraju sofisticirane poruke kako bi došli do potrošača.

Kako djeca postaju sve izloženija reklamama, raste veliki broj istraživanja o uticaju reklama na djecu, posebno o uticaju na kognitivni razvoj i potencijalnim efektima izloženosti reklamama. Na primjer, postoje pitanja u vezi sa sposobnošću djece da razumiju namjeru koja stoji iza reklama, a ne da budu izmanipulisana njima. Neki stručnjaci tvrde da djeca ne razumiju namjeru ubjeđivanja dok ne postanu starija. Kognitivne strukture se još uvijek formiraju u mozgu, čineći djecu podložnijom spoljašnjim uticajima. Djeca, recimo, ne shvataju da su sportisti u televizijskim reklamama plaćeni da promovišu proizvode (Orr Vered, 2008).

Kada govorimo o reklamama, moramo konstatovati da neke od njih mogu imati efikasnu primjenu u praksi predškolskih ustanova. Prilikom obrade teme *Zubar*, u radu sa djecom može se primijeniti reklama koja ukazuje na značaj redovnog pranja zuba. Takođe, kada se obrađuje tema o povrću i voću, djeci se mogu prikazati reklame koje ukazuju na značaj unošenja vitamin. Od

kreativnosti i inovativnosti vaspitača zavisi koje reklame će primijeniti u realizaciji vaspitno-obrazovnog rada sa djecom (Orr Vered, 2008).

2.5. Primjena kompjuterskih igara u aktivnostima djece

Ukrštanje tehnologije i obrazovanja dovelo je do „učenja zasnovanog na digitalnim igrama“, a nalazi istraživanja pokazuju da kompjuterske igre koje se koriste u vaspitno-obrazovnom radu mogu imati pozitivan uticaj na dječje učenje, motivaciju, pažnju i koncentraciju (Prenesky, 2001). Obrazovne kompjuterske igre pružaju više angažovanja i interaktivna iskustva za djecu u poređenju sa tradicionalnijim metodama nastave. Kompjuterske igre omogućavaju ovladavanje vještinama i prilagođavaju više stilova i vještina učenja, što je teško postići tradicionalnom nastavom. Kompjuterske igre se takođe mogu koristiti za učenje sadržaja koje je teško naučiti tako što će ih učiniti pristupačnijim i zanimljivijim (Papastergiou, 2009).

Kao rezultat korišćenja kompjuterskih igara, djeca predškolskog uzrasta razvijaju interesovanje za različite vrste tehnologija, mogu da koriste kompjuterske grafičke programe pomoću kojih crtaju, grupišu ili konstruišu različite figure.

Kompjuterske igre mogu podstaći djecu da sklapaju prijateljstva jer je to prilika za društvene aktivnosti. Takođe, ove igre stvaraju zajednički interes djece da se sprijatelje sa drugima koji dijele isto interesovanje. Mnoga djeca uživaju u igranju igrica sa drugom djecom jer vole da uče druge kako da igraju. Oni uče jedni druge kako da idu od jedne tačke do druge, sakupljaju određene predmete i kombinuju različite elemente igre da bi uspjeli (Papastergiou, 2009).

3. UTICAJ ELEKTRONSKIH MEDIJA NA DJECU PREDŠKOLSKOG UZRASTA I ULOGA RODITELJA I VASPITAČA

Djeca predškolskog uzrasta moraju da znaju ogroman broj riječi da bi mogli da se izraze i povežu sa drugima. Dječji rječnik povećava se uglavnom kroz verbalnu interakciju sa roditeljima i drugim članovima porodice prije nego što pođu u školu (Teepe, Molenaar & Verhoeven, 2016). Internet je postao sastavni dio savremenog života, tako da je bez sumnje internet jedna od najnovijih tehnologija. Prema nedavnom istraživanju, upotreba ekrana značajno utiče na razvoj društvenih vještina djece (Teepe, Molenaar & Verhoeven, 2016).

Postoje različite prednosti korišćenja nove digitalne tehnologije kao što su: učenje, nova znanja i društveni kontakti. Takođe, postoje i nedostaci prekomjerne upotrebe tehnologije. Neke studije su otkrile da prekomjerna upotreba tehnologije utiče na san, učenje, pažnju i depresiju (Reid Chassiakos et al., 2016). Ove negativne efekte ili prekomjernu upotrebu tehnologije možemo da smanjimo tako što ćemo vrijeme igranja na telefonu ili gledanja televizije zamijeniti novim ili drugačijim dnevnim fizičkim aktivnostima (Reid Chassiakos et al., 2016). Kada vaspitači posmatraju kako pametni telefoni privlače pažnju djece, oni postaju inventivniji i počinju da koriste obrazovne platforme za učenje, kao što su aplikacije za pričanje priča, koje su nevjerovatno korisne.

Televizija ima značajnu ulogu u razvoju djece. Ipak, istraživanja pokazuju da su djeca pretjerano izložena televizijskim sadržajima (Reid Chassiakos et al., 2016). Možemo napraviti balans u korišćenju tehnologije, na primjer: samo jedan sat dnevno za igranje na telefonu, drugi dan jedan sat za gledanje televizije (Reid Chassiakos et al., 2016). Programi za crtanje mogu igrati pozitivnu ulogu u aktivnosti i razmišljanju djeteta. Softver za crtanje se može koristiti kao alternativa korišćenju bojica i boja.

Korišćenje elektronskih medija uključuje aktivnosti zasnovane na ekranu kao što su korišćenje računara i pametnih telefona, elektronske video igrice i gledanje televizije. O tome koliko elektronski mediji mogu uticati na živote djece vode se velike debate (Bell, Bishop & Przybylski, 2015). U sistematskim pregledima, korišćenje elektronskih medija tokom djetinjstva je povezano sa rizicima po fizičko zdravlje, kao što su gojaznost i loš san, dok koristi uključuju

pristup informacijama, poboljšane tehnološke vještine i veću društvenu povezanost (Hofferth, 2010).

3.1. Uloga roditelja u odnosu elektronskih medija i djece

Roditeljsko modeliranje je definisano kao proces opservacionog učenja u kome ponašanje roditelja djeluje kao stimulans za slično ponašanje njegovog djeteta. Kako djeca uče nove vještine oponašajući upotrebu računara i drugih digitalnih tehnologija od strane svojih roditelja, obrazovanje roditelja i modeliranje odgovarajućeg ponašanja postaju kritični faktor za regulisanje bezbjedne upotrebe elektronskih medija od strane predškolaca (Valcke, Bonte, De Wever & Rots, 2010)

U literaturi identifikovana su tri glavna pristupa roditeljskom ponašanju (tj. restriktivni, instruktivni i pristupi zajedničkog korišćenja). Restriktivni pristup se odnosi na pravila koja se postavljaju da kontrolišu upotrebu elektronskih medija kod djece. Roditelji obično postavljaju vremenska ograničenja na korišćenje elektronskih medija svog djeteta i odlučuju o sadržaju programa. Instruktivni pristup se odnosi na roditelje koji daju preporuke i sugestije kako bi poboljšali odgovarajuću upotrebu elektronskih medija. Roditelji će pružiti edukaciju svojoj djeci o tome koji su programi prikladni i objasniti eksplicitno i implicitno značenje programa (Johnson, 2010).

Pristup zajedničkog korišćenja poznat je i kao zajedničko igranje ili roditeljsko modeliranje. To znači da su roditelji jednostavno prisutni dok dijete koristi medij. Nije uključena nikakva svrsishodna diskusija o značenju ili efektima sadržaja, već samo dijeljenje iskustva roditelja. Priznato je da poboljšava odnos roditelj-dijete i olakšava razvoj kognitivnih, motoričkih i drugih razvojnih vještina. Sva tri roditeljska pristupa su povezana sa smanjenjem prekomjerne izloženosti elektronskim medijima (Teepe, Molenaar & Verhoeven, 2016).

Elektronski mediji su široko dostupni u porodicama. Navedeno podiže potrebu da roditelji prate upotrebu elektronskih medija svoje djece kako bi minimizirali potencijalan negativan uticaj na zdravlje i razvoj. Prekomjerna upotreba elektronskih medija ima posljedice na emocionalni, psihološki i socijalni aspekt svakodnevnog života djeteta, utičući na njegovu porodicu i školski život.

Pošto su kognitivne i funkcionalne sposobnosti djece predškolskog uzrasta još uvijek u fazi razvoja, roditelji igraju ključnu ulogu u njegovanju odgovarajuće i bezbjedne upotrebe elektronskih medija. Predlaže se da roditelji praktikuju kombinaciju restriktivnog, instruktivnog i zajedničkog pristupa, a ne pretežno restriktivnog pristupa, kako bi olakšali rast i razvoj svog djeteta.

Roditelji i vaspitači su suočeni sa izborom da li, kada i kakvu vrstu digitalnog sadržaja treba da obezbijede djeci predškolskog uzrasta o kojima brinu. Zbog povećane dostupnosti tehnologija ekrana osjetljivog na dodir tokom protekle decenije, djeca imaju više pristupa širokom spektru digitalnih uređaja i sadržaja (Pew Research Center, 2018). Na primjer, mobilni uređaji, kao što su pametni telefoni i tableti, sada su skoro sveprisutni u američkim domaćinstvima. Kao rezultat toga, roditelji su neizbježno suočeni sa donošenjem odluka o pristupu svoje djece digitalnim uređajima i sadržaju.

Roditelji igraju ključnu ulogu u određivanju upotrebe medija kod djece jer roditelji provode značajan dio vremena sa svojom djecom i uspostavljaju klimu u domaćinstvu koja je povezana sa izlaganjem djece medijima. Konkretno, roditeljska upotreba medija, stavovi prema medijima i stilovi roditeljstva su determinante korišćenja medija kod djece.

Djeca sve više odrastaju u domovima sa ekranskim medijskim tehnologijama i često su aktivni korisnici istih. Mnoga djeca konzumiraju više medija na ekranu nego što preporučuje Američka akademija za pedijatriju na različitim uređajima, kao što su televizija, računari i mobilni uređaji (American Academy of Pediatrics Children, adolescents, and the media, 2013). Ovaj fenomen ukazuje na povećanu upotrebu medija među djecom mlađeg uzrasta.

Vrijeme koje djeca provode koristeći elektronske medije može se objasniti korišćenjem teorije socijalnog učenja (Bandura, 1977). Ova teorija objašnjava da učenje i ponašanje proističu iz posmatranja nečijeg okruženja. Djeca posmatraju svoje roditelje, braću i sestre i okruženje i uče iz posmatranja svakodnevnih rutina, interakcija i situacionih reakcija tih ljudi. Ovo uključuje interakcije sa ekranskim medijima u okruženju njihovog domaćinstva. U ovom prostoru roditelji modeliraju upotrebu medija, a djeca zbog toga imaju veće šanse da oponašaju upotrebu medija svojih roditelja.

3.2. Uloga vaspitača u odnosu elektronskih medija i djece

Pošto su vaspitači u predškolskim ustanovama sada odgovorni za integraciju digitalnih medija u predškolske ustanove, oni su suočeni sa izazovima jer ova integracija dovodi u pitanje suprotstavljene poglede na podučavanje i učenje. Neke studije koje se tiču stavova vaspitača prema upotrebi elektronskih medija pokazuju da vaspitači pozitivno gledaju na ovu integraciju jer elektronski mediji pomažu u promovisanju učenja (Nikolopoulou & Gialamas, 2015), dok druge pokazuju da su vaspitači skeptični prema takvoj integraciji (Gjelaj et al., 2020).

Pokazalo se da na rad vaspitača sa elektronskim medijima utiču njihovi stavovi prema njima i da njihovi stavovi mogu uticati na to u kojoj mjeri su elektronski mediji dostupni ili vidljivi djeci, ili koja pravila postoje o njihovom korišćenju. Vaspitači mogu smatrati elektronske medije prijetnjom, a neki su zabrinuti zbog digitalne tehnologije koja ograničava kreativnost djece i uzrokuje zdravstvene probleme.

Upotreba računara i drugih IKT alata zahtijeva mnogo stručnog znanja od vaspitača, posebno u vrtićima, jer djeci može biti teško da sama razviju znanje o IKT. Zato je primjena savremenih tehnologija jedan od ključnih ciljeva obrazovnog sistema. Moguće je izdvojiti dvije najznačajnije prednosti informacione tehnologije u vrtiću. Prvi je interaktivnost, odnosno sposobnost izvođenja određenih radnji. Drugi je multimedijalni, a to je mogućnost prikazivanja tekstova i slika (Dore & Dinia, 2020). Multimedija pomaže vaspitaču da na metodički adekvatan način obradi bajku ili neku drugu vrstu priče.

Tehnologija jača interesovanje djece i aktivira njihove misaone procese i proširuje njihove vidike (Dore & Dinia, 2020). Zato njena upotreba pomaže u razvoju psiholoških procesa kod djece, kao i njihovog načina razmišljanja i pamćenja, što doprinosi daljem formiranju pogleda na svijet. Pored toga, djeca vole slike, video zapise i druge materijale koji se mogu prikazati uz pomoć elektronskih uređaja. To podstiče njihovo interesovanje za učenje i čini ih da uživaju u lekcijama.

3.3. Uticaj elektronskih medija na djecu predškolskog uzrasta

Sa brzim napretkom digitalne tehnologije, dolazi do eksplozije elektronskih medijskih igara/paketa za učenje usmjerenih na djecu predškolskog uzrasta (3 do 6 godina) u mnogim društvima. U ovom ranom dijelu 21. vijeka očekuje se da će se i dalje razvijati mnoge nove tehnologije koje će uticati na naš svakodnevni život. Upotreba elektronskih medija ima pozitivne i negativne uticaje na razvoj djece predškolskog uzrasta u različitim domenima. Akademski, pozitivan stav prema učenju, povećano prepoznavanje abecede, poboljšane vještine čitanja i poboljšan rani razvoj jezika i matematičkog znanja koji se pripisuju upotrebi elektronskih medija (Dore & Dinia, 2020).

Kognitivno, korisno je koristiti elektronske medije za poboljšanje vještina vizuelne inteligencije i razvoj psihomotoričkih vještina. S druge strane, upotreba elektronskih medija može negativno uticati na djecu predškolskog uzrasta u fizičkom, psihičkom i socijalnom aspektu razvoja. Fizički, djeca predškolskog uzrasta sa sve većom upotrebom elektronskih medija imaju tendenciju da budu manje fizički aktivna, povećavajući rizik od gojaznosti i mišićno-skeletnih problema. Psihološki, trošenje previše vremena uz elektronske medije povećava rizik djece predškolskog uzrasta od razvoja poremećaja zavisnosti, depresije i agresivnog i nasilnog ponašanja i dovodi ih do poteškoća u razlikovanju fantazije od stvarnosti. Društveno, česta upotreba elektronskih medija je povezana sa smanjenim porodičnim vremenom i komunikacijom, povećanom socijalnom izolacijom i otežanim razvojem interpersonalnih vještina predškolaca. Ukratko, pozitivni uticaji upotrebe elektronskih medija nalaze se uglavnom u akademskom i kognitivnom domenu, dok se negativni uticaji nalaze uglavnom u fizičkom, psihološkom i socijalnom domenu (Nikolopoulou & Gialamas, 2015).

Roditelji očigledno igraju značajnu ulogu u digitalnim životima djece. Većina djece koristi medije zasnovane na ekranu u porodici. Ali mnogi roditelji su rastrzani između svoje sklonosti da ograniče korišćenje ekrana svog djeteta i da se postaraju da djeca budu digitalno pismena. Ovaj roditeljski paradoks je u velikoj mjeri zasnovan na savjetima stručnjaka, bilo da su akademski naučnici ili samostalni kreatori mišljenja. Pedagozi i nastavnici iz ranih obrazovnih ustanova mogli bi da igraju važnu ulogu u vezi sa ovim kao uzori i inspirišu roditelje da se uključe u digitalne živote djece.

II ISTRAŽIVAČKI DIO

1.1. Predmet istraživanja

Predmet našeg istraživanja je uticaj elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti kod djece predškolskog uzrasta.

Faktori uspjeha za pružanje digitalne pismenosti djeci u predškolskom uzrastu su kompetencija i sposobnost vaspitača da vode aktivnosti, integrišu digitalne alate i resurse u vaspitno-obrazovni proces i djeci daju jasne i dostižne izazove. Ovo dalje zahtijeva da vaspitači i drugo osoblje budu upoznati sa upotrebom elektronskih medija.

1.2. Cilj i zadaci istraživanja

Cilj ovog istraživanja je da se utvrdi uticaj elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti kod djece predškolskog uzrasta.

Iz postavljenog cilja, proizilaze zadaci istraživanja. U ovom slučaju, **zadaci** su sljedeći:

- Utvrditi kakav je uticaj elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti, ponašanje i razvojni proces djece predškolskog uzrasta.
- Utvrditi da li vaspitači smatraju da djeca predškolskog uzrasta koriste elektronske medije sama, bez praćenja roditelja.
- Utvrditi da li vaspitači smatraju da elektronski mediji zbog načina upotrebe loše utiču na djecu predškolskog uzrasta.
- Utvrditi da li vaspitači smatraju da elektronski mediji, ukoliko se koriste ispravno, i uz prethodnu organizovanu prevenciju, mogu uticati veoma pozitivno na djecu predškolskog uzrasta.

1.3. Istraživačke hipoteze

Na osnovu cilja istraživanja, glavnu hipotezu možemo definisati na sljedeći način:

- Pretpostavlja se da elektronski medijski sadržaji zbog nepravilnog korištenja utiču negativno na sprovođenje aktivnosti, ponašanje i razvojni proces predškolske djece, a isto

tako uz ispravno korištenje utiču pozitivno na sprovođenje aktivnosti, ponašanje i razvojni proces predškolske djece.

Sporedne hipoteze:

- Pretpostavlja se da na adekvatan način birani sadržaji iz elektronskih medija imaju pozitivan uticaj na sprovođenje aktivnosti, ponašanje i razvojni proces djece predškolskog uzrasta.
- Pretpostavlja se da vaspitači smatraju da djeca predškolskog uzrasta koriste medije sama, bez praćenja roditelja.
- Pretpostavlja se da vaspitači smatraju da mediji zbog načina upotrebe loše utiču na djecu predškolskog uzrasta.
- Pretpostavlja se da vaspitači smatraju da mediji, ukoliko se koriste ispravno, i uz prethodnu organizovanu prevenciju, mogu uticati veoma pozitivno na djecu predškolskog uzrasta.

1.4. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

U istraživanju smo primijenili deskriptivnu i metodu teorijske analize. Od istraživačkih tehnika koristili smo anketiranje (anketa kao instrument za dobijanje podataka od vaspitača i roditelja djece predškolskog uzrasta). Upitnici sadrže pitanja koja se odnose na demografske karakteristike uzorka, kao i na provjeru postavljenih hipoteza.

1.5. Uzorak istraživanja

Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 90 vaspitača i 50 roditelja djece predškolskog uzrasta. Struktura uzorka je prikazana u tabeli 1.

Opština	JPU	Broj vaspitača	Broj roditelja
Podgorica	„Đina Vrbica”	42	27
Tivat	„Bambi”	32	11
Pljevlja	„Eko Bajka”	16	12
Ukupno	3	90	50

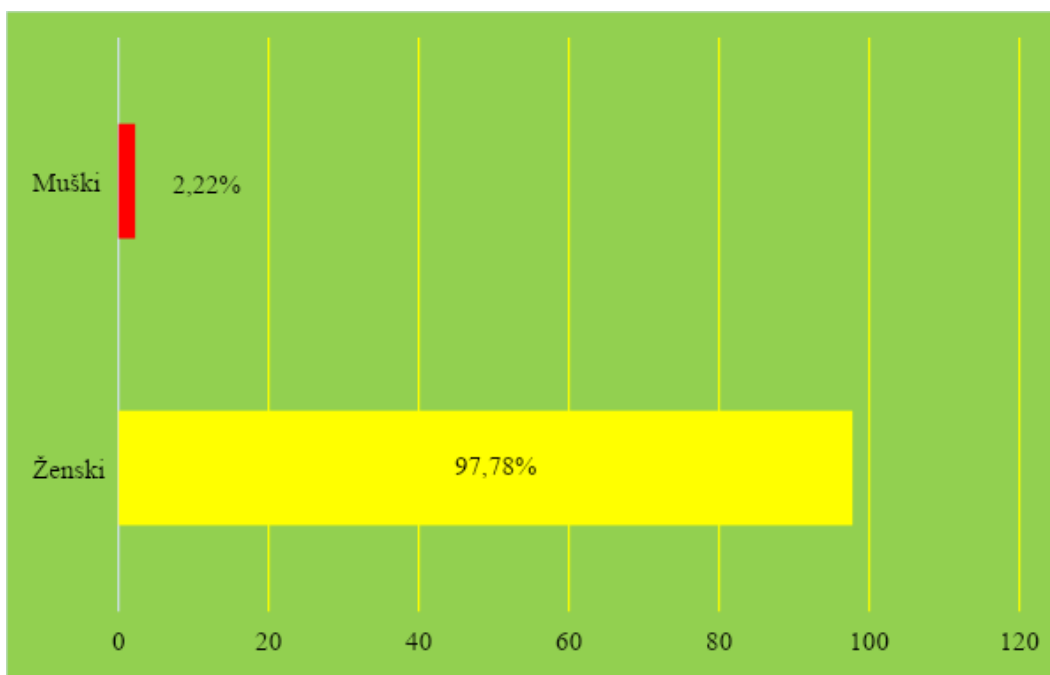
2. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

2.1. Rezultati dobijeni anketiranjem vaspitača

Tabela 2 - Tabelarni prikaz polne strukture istraživačkog uzorka

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Muški	2	2,22%
Ženski	88	97,78 %

Histogram 1 – Grafički prikaz polne strukture istraživačkog uzorka

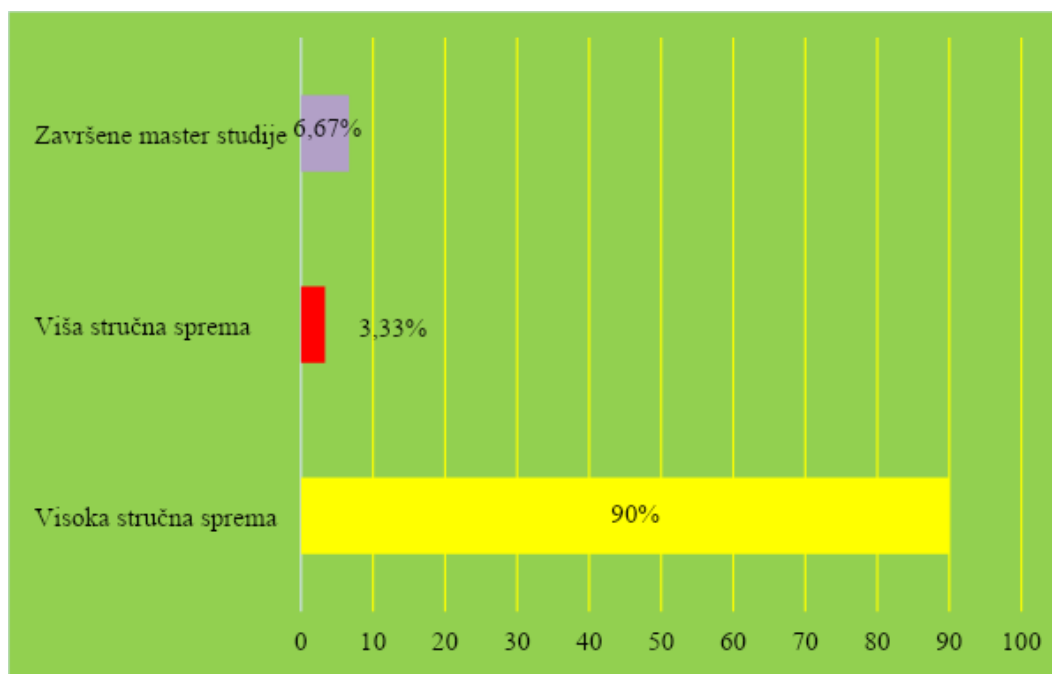

Dobijeni rezultati pokazuju da 97,78% vaspitača čine žene, dok 2,22% vaspitača čine muškarci. Za vaspitačku profesiju se kako na našem podneblju, tako i u ostalim državama češće opredjeljuju žene.

Tabela 3 - Tabelarni prikaz stručne spreme ispitanika

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Visoka stručna sprema	81	90%
Viša stručna sprema	3	3,33 %
Završene master studije	6	6,67%

Histogram 2 – Grafički prikaz stručne spreme ispitanika

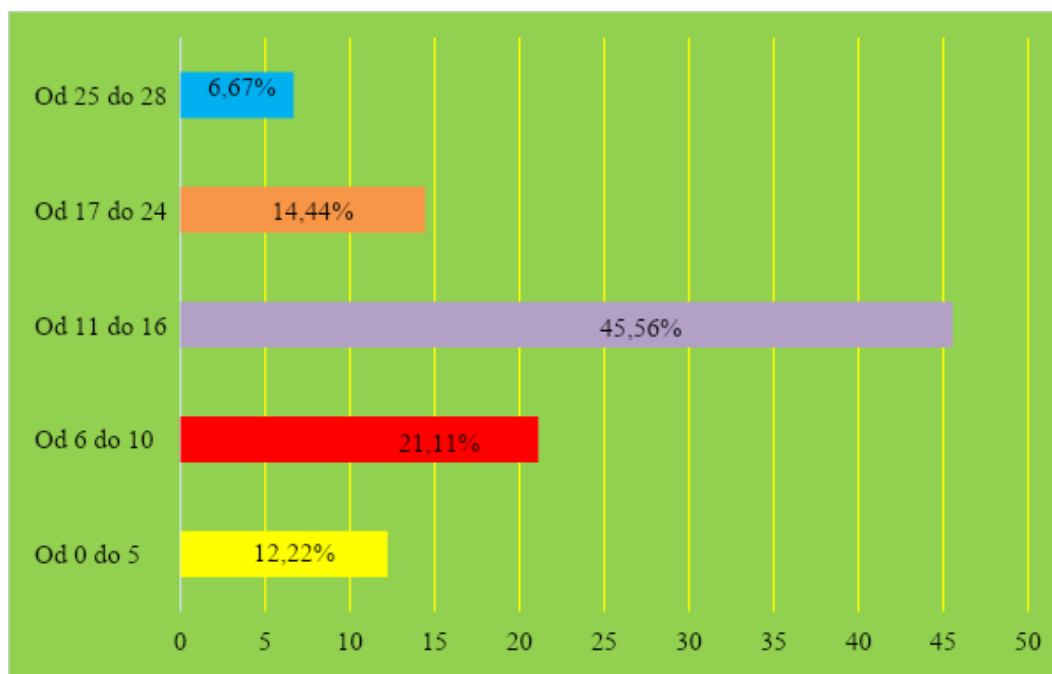

Dobijeni rezultati pokazuju da 90% vaspitača ima visoku stručnu sprema, 3,33% vaspitača ima višu stručnu sprema. Ukupno 6,67% vaspitača ima završene master studije. Najveći procenat vaspitača uključenih u naše istraživanje ima visoku stručnu sprema, što se moglo očekivati, imajući na umu činjenicu da su se posljednjih godina realizovale doedukacije vaspitčkog kadra na Filozofskom fakultetu u Nikšiću.

Tabela 4 - Tabela prikaz godina radnog staža ispitanika

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Od 0 do 5	11	12,22%
Od 6 do 10	19	21,11 %
Od 11 do 16	41	45,56%
Od 17 do 24	13	14,44%
Od 25 do 28	6	6,67%

Histogram 3 – Grafički prikaz godina radnog staža ispitanika

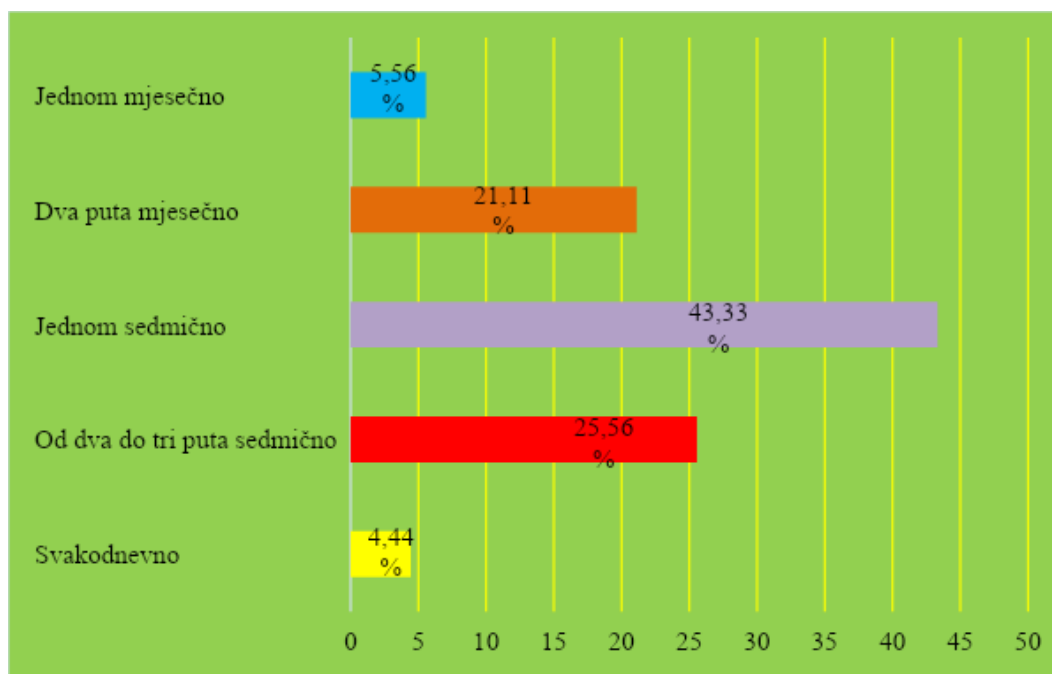

Dobijeni rezultati pokazuju da 12,22% vaspitača ima od 0 do 5 godina radnog staža. Ukupno 21,11% vaspitača ima od 6 do 10 godina radnog staža, 45,56% vaspitača ima od 11 do 16 godina radnog staža, 14,44% vaspitača ima od 17 do 24 godine radnog staža, a 6,67% vaspitača ima od 25 do 28 godina radnog staža.

Tabela 5 - Tabelarni prikaz učestalosti primjene elektronskih medija u vrtiću

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Svakodnevno	4	4,44%
Od dva do tri puta sedmično	23	25,56 %
Jednom sedmično	39	43,33%
Dva puta mjesečno	19	21,11%
Jednom mjesečno	5	5,56%

Histogram 4 – Grafički prikaz učestalosti primjene elektronskih medija u vrtiću

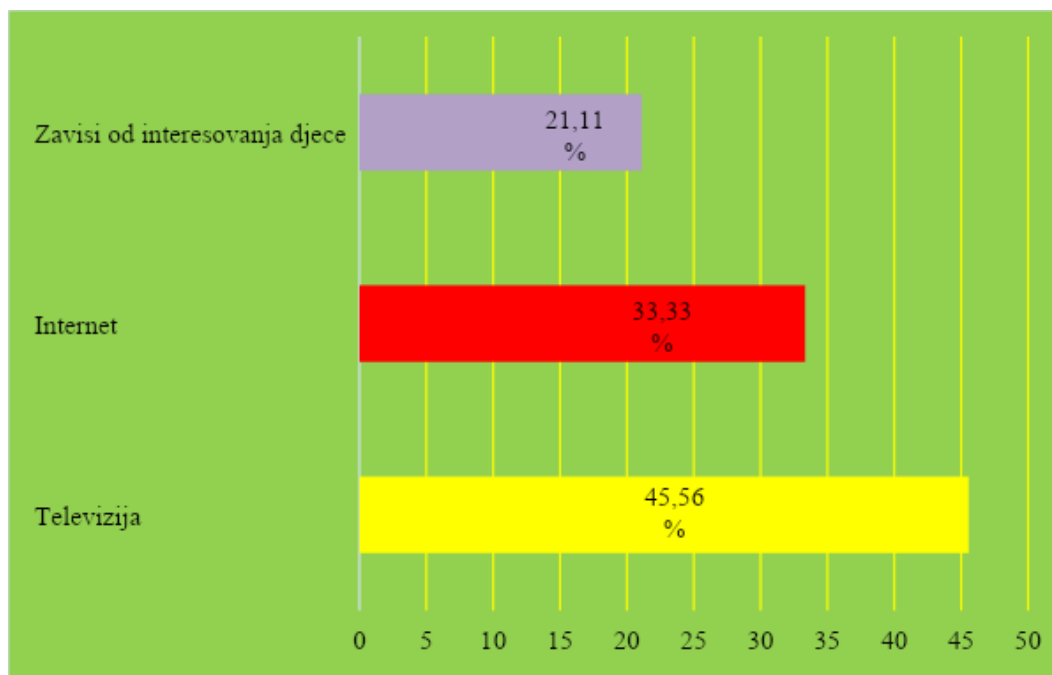

Dobijeni rezultati pokazuju da najveći procenat vaspitača (43,33%) uključenih u naše istraživanje jednom sedmično primjenjuje elektronske medije u vrtiću. Ovakav rezultat nas upućuje na konstataciju da vaspitači na pravilan način doziraju primjenu elektronskih medija u vrtiću.

Tabela 6 - Tabelarni prikaz vrsta elektronskih medija koji se primjenjuju u vaspitno-obrazovnoj ustanovi

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Televizija	41	45,56%
Internet	30	33,33%
Zavisi od interesovanja djece	19	21,11%

Histogram 5 – Grafički prikaz vrsta elektronskih medija koji se primjenjuju u vaspitno-obrazovnoj ustanovi

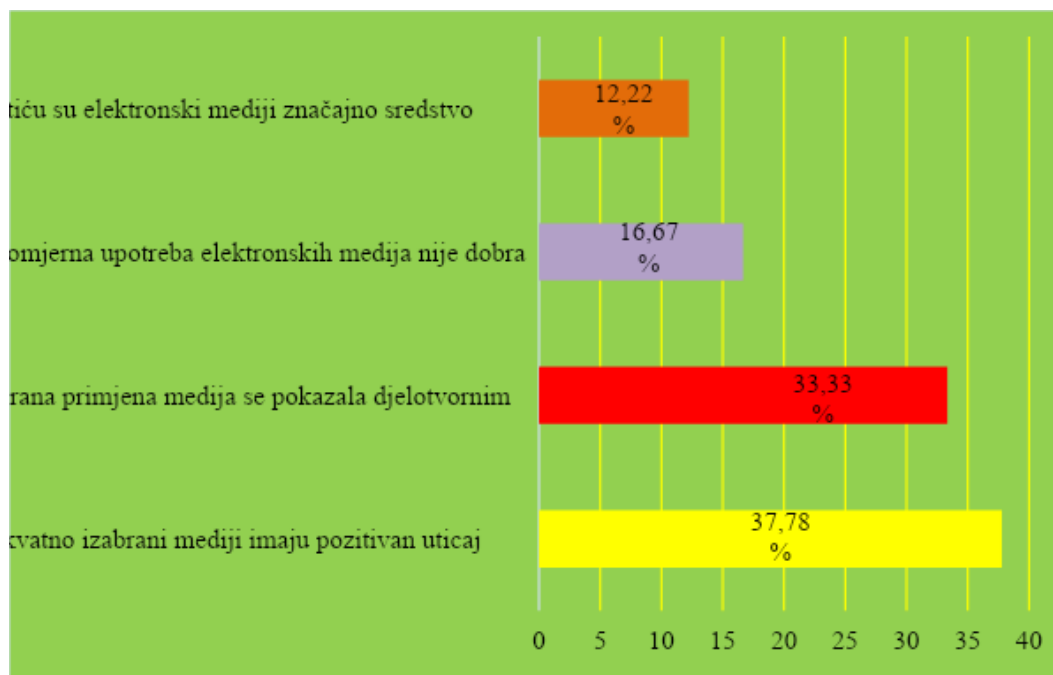
Pitanje je bilo otvorenog tipa, a vaspitači su imali mogućnost da navedu vrstu elektronskih medija koju najčešće primjenjuju u radu sa djecom predškolskog uzrasta. Dobijeni rezultati pokazuju da 45,56% vaspitača najčešće primjenjuje televiziju, 33,33% vaspitača primjenjuje internet, a 21,11% vaspitača ističe da izbor medija koji će se primijeniti najčešće zavisi od interesovanja djece.

Da se televizija najčešće primjenjuje u praksi predškolskih ustanova, možemo povezati sa činjenicom da svaka predškolska ustanova posjeduje ovaj medij. Televizija kao medij se već duži niz godina primjenjuje u predškolskim ustanovama.

Tabela 7 – Tabelarni prikaz mišljenja vaspitača o uticaju elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Aдекватно izabrani mediji imaju pozitivan uticaj	34	37,78%
Dozirana primjena medija se pokazala djelotvornom	30	33,33%
Prekomjerna upotreba elektronskih medija nije dobra	15	16,67%
U vrtiću su elektronski mediji značajno sredstvo	11	12,22%

Histogram 6 – Grafički prikaz mišljenja vaspitača o uticaju elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti

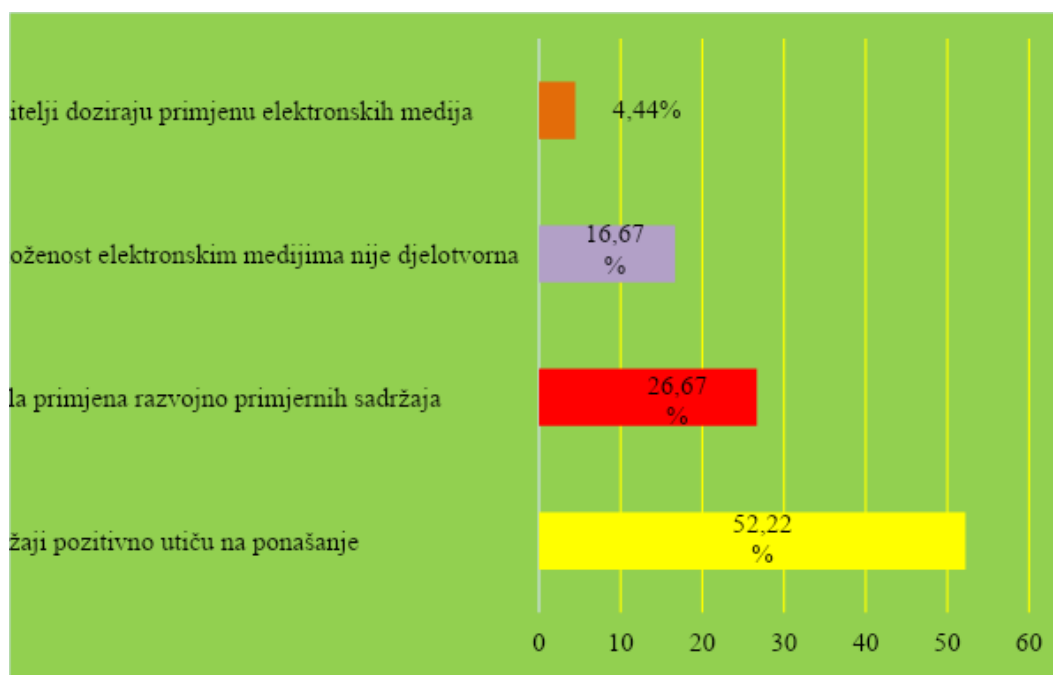
Pitanje je bilo otvorenog tipa, a vaspitači su imali mogućnost da navedu svoje mišljenje o uticaju elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti. Na bazi dobijenih odgovora, konstatujemo da na adekvatan način birani mediji imaju pozitivan uticaj na sprovođenje aktivnosti. Vaspitači smatraju da prekomjerna upotreba elektronskih medija nije dobra.

Na osnovu dobijenih rezultata, procjenjujemo da vaspitači značajnu pažnju posvećuju izboru i doziranju elektronskih medija prilikom realizacije vaspitno-obrazovnog rada sa djecom predškolskog uzrasta.

Tabela 8 – Tabelarni prikaz mišljenja vaspitača o uticaju elektronskih medija na ponašanje djece

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Edukativni sadržaji pozitivno utiču na ponašanje	47	52,22%
Važna je učestala primjena razvojno primjernih sadržaja	24	26,67%
Prekomjerna izloženost elektronskim medijima nije djelotvorna	15	16,67%
Važno je da roditelji doziraju primjenu elektronskih medija	4	4,44%

Histogram 7 – Grafički prikaz mišljenja vaspitača o uticaju elektronskih medija na ponašanje djece

Pitanje je otvorenog tipa, a vaspitači su imali mogućnost da navedu svoje mišljenje o uticaju elektronskih medija na ponašanje djece. Poslije sumiranja dobijenih odgovora, konstatujemo da

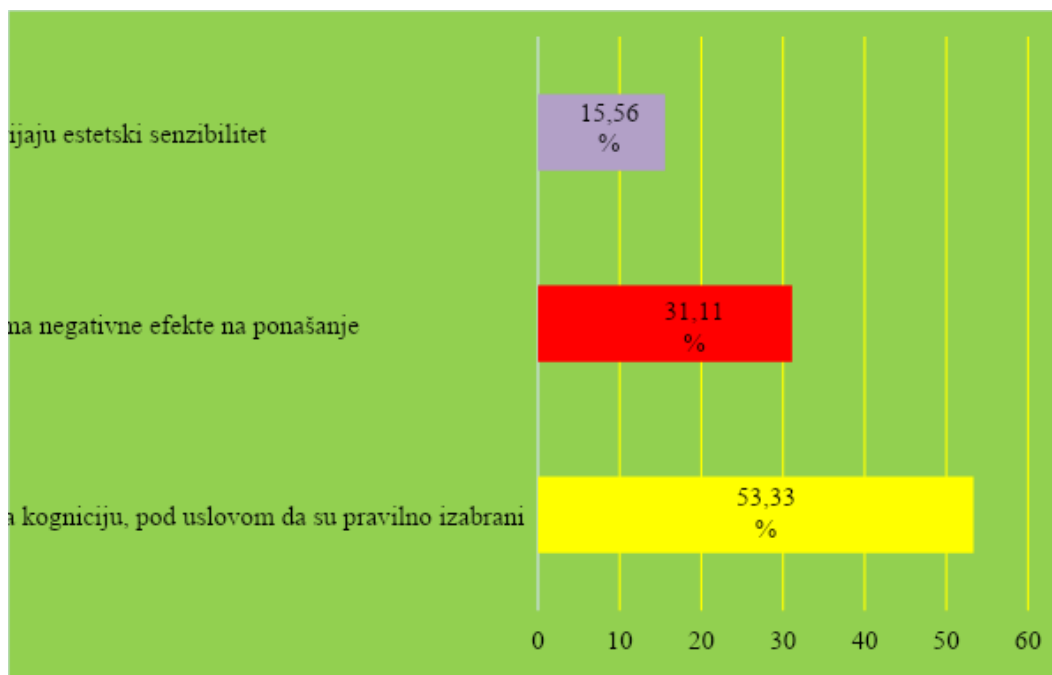
edukativni sadržaji pozitivno utiču na ponašanje djece, te da prekomjerna izloženost elektronskim medijima nije djelotvorna.

Na osnovu dobijenih rezultata, procjenjujemo da elektronski mediji mogu imati pozitivan uticaj na ponašanje djece, pod uslovom da se na adekvatan način vrši odabir sadržaja.

Histogram 9 – Tabelarni prikaz mišljenja vaspitača o uticaju elektronskih medija na razvojni proces djece

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Imaju pozitivan uticaj na kogniciju, pod uslovom da su pravilno izabrani	48	53,33%
Prekomjerna upotreba ima negativne efekte na ponašanje	28	31,11%
Edukativni sadržaji razvijaju estetski senzibilitet	14	15,56%

Histogram 8 – Grafički prikaz mišljenja vaspitača o uticaju elektronskih medija na razvojni proces djece

Pitanje je otvorenog tipa, a vaspitači su imali mogućnost da iskažu svoje mišljenje o uticaju elektronskih medija na razvojni proces djece. Nakon sumiranja dobijenih odgovora, dolazi se do konstatacije da elektronski mediji imaju pozitivan uticaj na kogniciju kod djece. Zanimljivi su

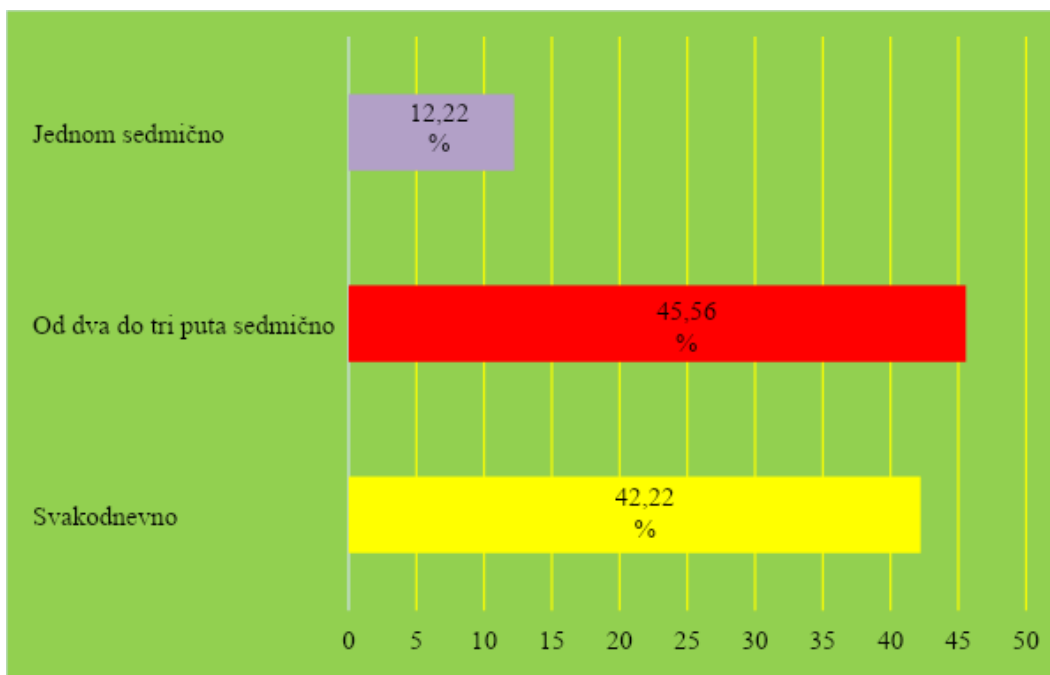
odgovori vaspitača koji se odnose na razvijanje estetskog senzibiliteta kroz edukativne medijske sadržaje.

Na osnovu dobijenih rezultata, procjenjujemo da elektronski mediji imaju pozitivan uticaj na dječju kogniciju. Ovakav rezultat možemo dovesti u vezu sa činjenicom da putem elektronskih medija djeca dobijaju nove informacije, šire svoje vidike, rješavaju probleme, razvijaju pažnju itd.

Tabela 10 – Tabelarni prikaz mišljenja vaspitača o učestalosti upotrebe elektronskih medija od strane djece

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Svakodnevno	38	42,22%
Od dva do tri puta sedmično	41	45,56%
Jednom sedmično	11	12,22%

Histogram 9 – Grafički prikaz mišljenja vaspitača o učestalosti upotrebe elektronskih medija od strane djece

Dobijeni rezultati pokazuju da 42,22% vaspitača smatra da djeca predškolskog uzrasta svakodnevno koriste elektronske medije. Ukupno 45,56% vaspitača smatra da djeca

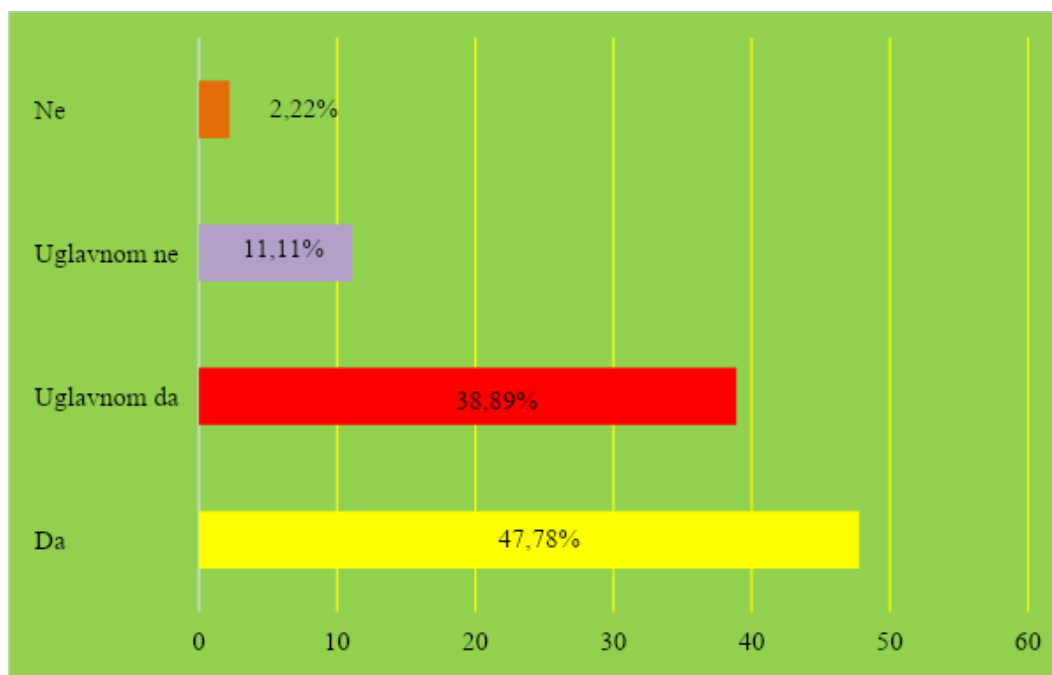
predškolskog uzrasta od dva do tri puta sedmično koriste elektronske medije, a 12,22% vaspitača navode da djeca predškolskog uzrasta jednom sedmično upotrebljavaju elektronske medije.

Na osnovu dobijenih rezultata, procjenjujemo da po mišljenju vaspitača djeca predškolskog uzrasta često upotrebljavaju elektronske medije. Ovakav rezultat je očekivan, imajući na umu činjenicu da djeca odrastaju u digitalnom dobu.

Tabela 11 – Tabelarni prikaz mišljenja vaspitača o upotrebi medija od strane djece, bez nadzora roditelja

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Da	43	47,78%
Uglavnom da	35	38,89%
Uglavnom ne	10	11,11%
Ne	2	2,22%

Histogram 10 – Grafički prikaz mišljenja vaspitača o upotrebi medija od strane djece, bez nadzora roditelja

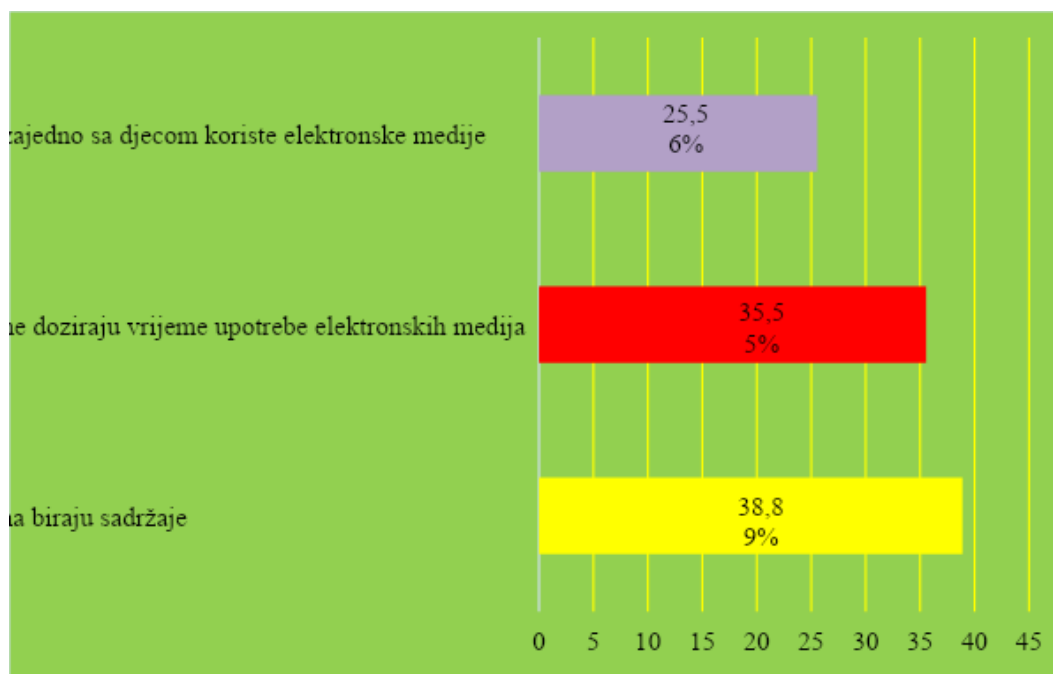
Dobijeni rezultati pokazuju da 47,78% vaspitača smatra da djeca predškolskog uzrasta upotrebljavaju medije, bez nadzora roditelja. Sa navedenim se uglavnom složilo 38,89% vaspitača. Ukupno 11,11% vaspitača smatra da djeca uglavnom ne upotrebljavaju medije, bez nadzora roditelja. Svega 2,22% vaspitača navodi da djeca ne koriste medije, bez nadzora roditelja.

Na osnovu dobijenih rezultata, procjenjujemo da djeca uglavnom samostalno upotrebljavaju medije, bez nadzora roditelja. U skladu sa navedenim, smatramo da djeca predškolskog uzrasta još uvijek ne mogu na adekvatan način da izaberu medijske sadržaje koji su razvojno primjereni, te da im je potreban nadzor roditelja.

Tabela 12 – Tabelarni prikaz mišljenja vaspitača o ulozi roditelja u izboru medijskih sadržaja za dijete

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Djeca sama biraju sadržaje	35	38,89%
Roditelji ne doziraju vrijeme upotrebe elektronskih medija	32	35,55%
Roditelji zajedno sa djecom koriste elektronske medije	23	25,56%

Histogram 11 – Grafički prikaz mišljenja vaspitača o ulozi roditelja u izboru medijskih sadržaja za dijete

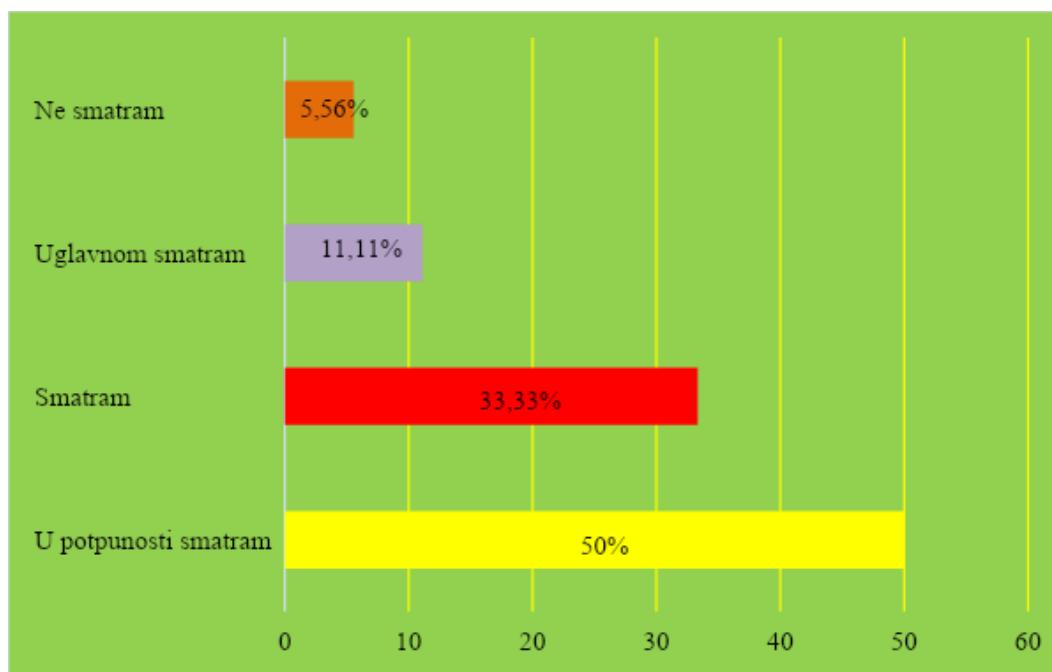
Pitanje je otvorenog tipa, a vaspitači su imali mogućnost da navedu svoje mišljenje o ulozi roditelja u izboru medijskih sadržaja za dijete. Na osnovu dobijenih rezultata, konstatujemo da većina vaspitača smatra da djeca sama biraju sadržaje, te da roditelji ne doziraju vrijeme upotrebe elektronskih medija.

Na temelju dobijenih rezultata, procjenjujemo da, po mišljenju vaspitača, roditelji ne doziraju vrijeme upotrebe elektronskih medija.

Histogram 13 – Tabelarni prikaz stavova vaspitača prema uticaju neadekvatne primjene elektronskih medija na razvoj djece

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
U potpunosti smatram	45	50%
Smatram	30	33,33%
Uglavnom ne smatram	10	11,11%
Ne smatram	5	5,56%

Histogram 12 – Grafički prikaz stavova vaspitača prema uticaju neadekvatne primjene elektronskih medija na razvoj djece

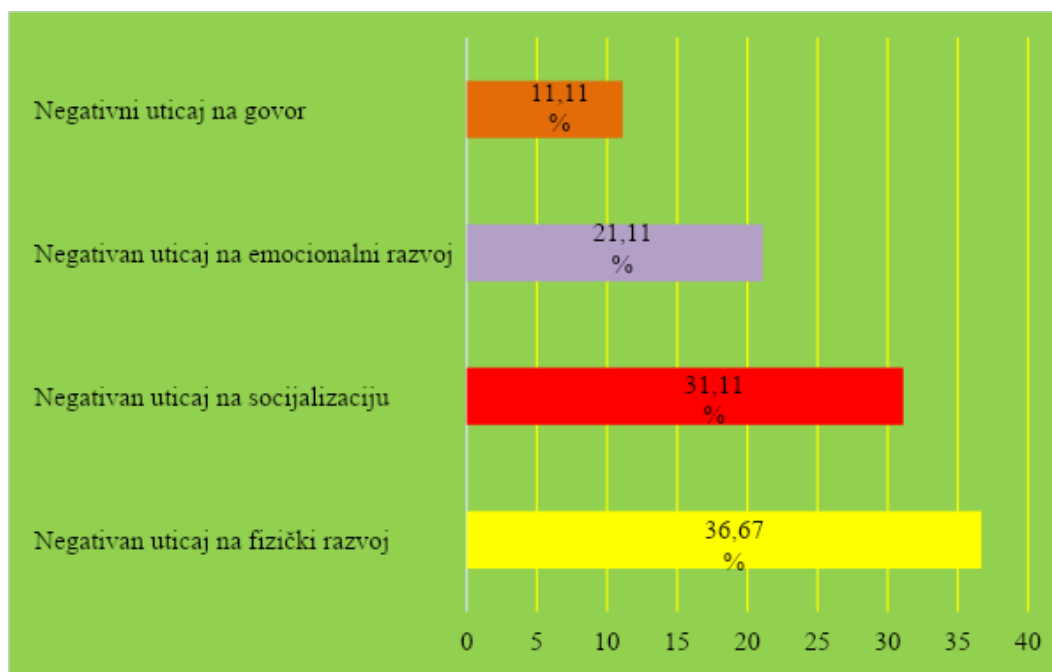

Dobijeni rezultati pokazuju da 50% vaspitača u potpunosti smatra da neadekvatna primjena elektronskih medija ima negativan uticaj na razvoj djece. Sa istim se složimo 33,33% vaspitača. Ukupno 11,11% vaspitača uglavnom ne smatra da neadekvatna primjena elektronskih medija ima negativan uticaj na razvoj djece.

Tabela 14 – Tabelarni prikaz stavova vaspitača prema uticaju neadekvatne primjene elektronskih medija na razvojne domene

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Negativan uticaj na fizički razvoj	33	36,67%
Negativan uticaj na socijalizaciju	28	31,11%
Negativan uticaj na emocionalni domen	19	21,11%
Negativni uticaj na govor	10	11,11%

Histogram 13 – Grafički prikaz stavova vaspitača prema uticaju neadekvatne primjene elektronskih medija na razvojne domene

Pitanje je otvorenog tipa, a vaspitači su imali mogućnost da navedu uticaj neadekvatne primjene elektronskih medija na razvojne domene. Najveći procenat vaspitača (36,67%) smatra da neadekvatna primjena elektronskih medija ima negativan uticaj na fizički razvoj djece. Određeni procenat vaspitača (31,11%) smatra da neprimjerena upotreba elektronskih medija ima negativan uticaj na socijalizaciju.

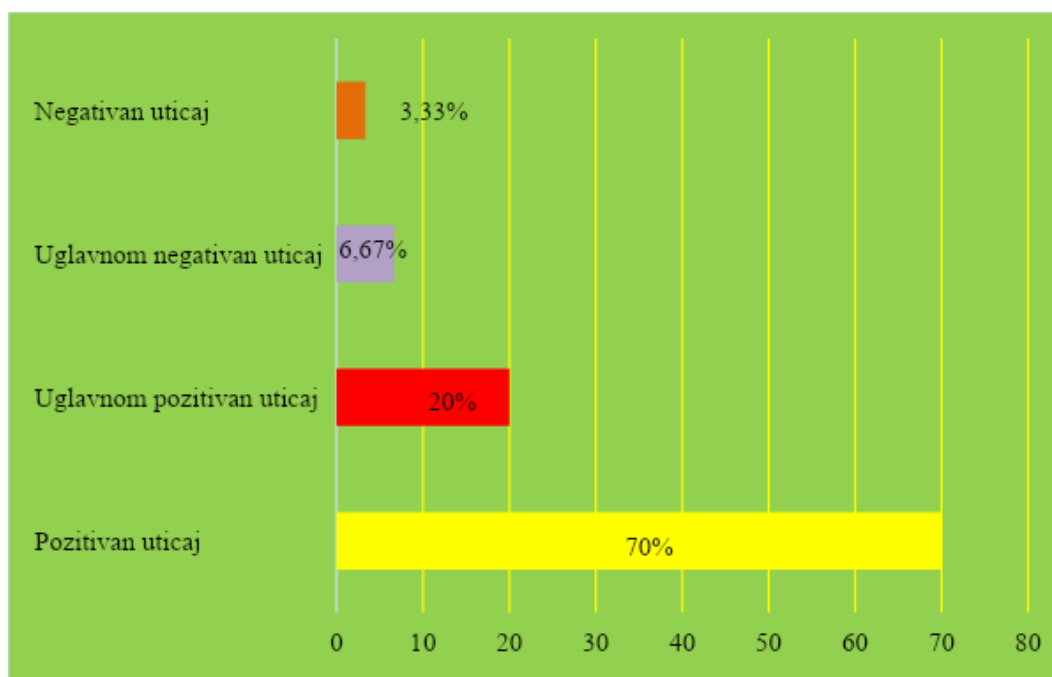
Na bazi dobijenih rezultata, smatramo da elektronski mediji, pod pretpostavkom da se neprimjereno koriste, mogu negativno uticati na fizički razvoj. Djeca koja provode previše vremena ispred računara, imaju manje vremena za fizičku aktivnost, koja je od vitalnog značaja.

Tabela 15 – Tabelarni prikaz mišljenja vaspitača o uticaju adekvatne primjene elektronskih medija na dječji razvoj

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Pozitivan uticaj	63	70%
Uglavnom pozitivan uticaj	18	20%

Uglavnom negativan uticaj	6	6,67%
Negativan uticaj	3	3,33%

Histogram 14 – Grafički prikaz mišljenja vaspitača o uticaju adekvatne primjene elektronskih medija na dječji razvoj

Dobijeni rezultati pokazuju da najveći procenat vaspitača uključenih u naše istraživanje (70%) smatra da adekvatna upotreba elektronskih medija ima pozitivan uticaj na dječji razvoj. Sa navedenim se uglavnom složilo 20% vaspitača. Pojedini vaspitači ne smatraju da primjerena upotreba elektronskih medija ima pozitivan uticaj na dječji razvoj.

2.2. Rezultati dobijeni anketiranjem roditelja djece predškolskog uzrasta

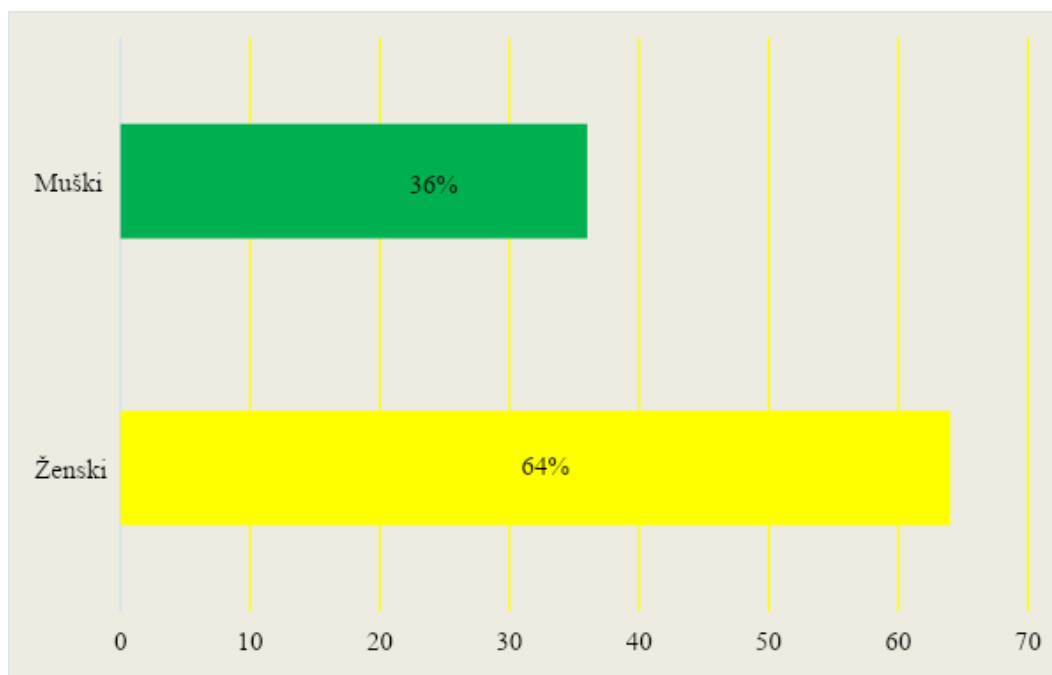
U cilju provjere prve sporedne hipoteze, anketirali smo 50 roditelja djece predškolskog uzrasta.

Tabela 16 - Tabelarni prikaz polne strukture

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Muški	18	36%

Ženski	32	64 %
--------	----	------

Histogram 15 – Grafički prikaz polne strukture

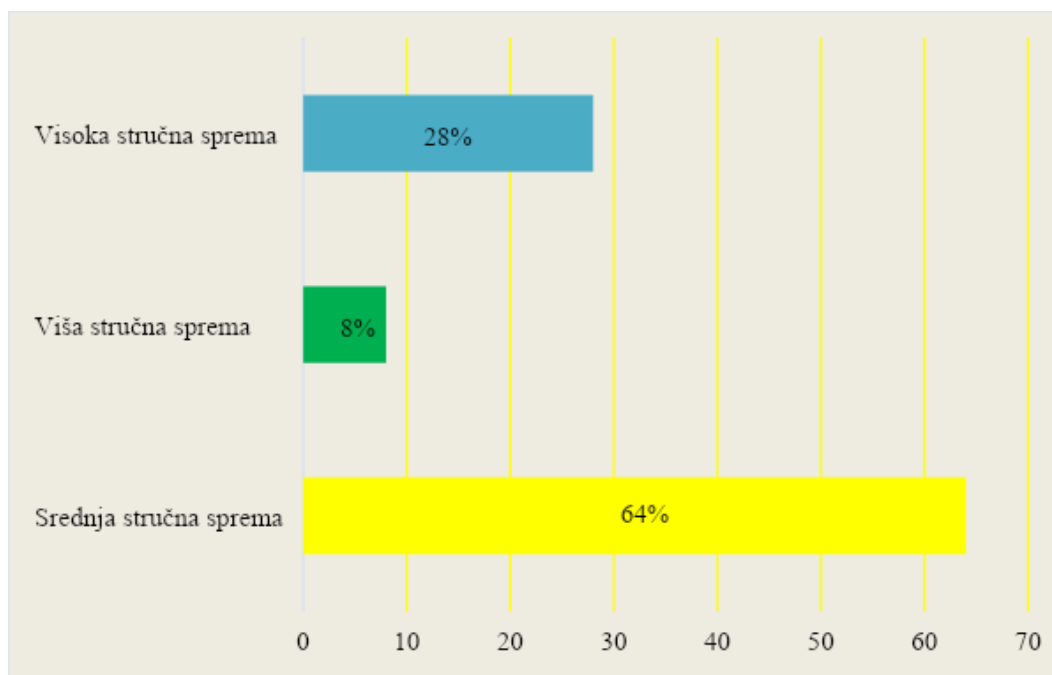

U istraživanje je uključeno 64% majki i 36% očeva djece predškolskog uzrasta.

Tabela 17 - Tabelarni prikaz stručne spreme

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Srednja stručna sprema	32	64%
Viša stručna sprema	4	8%
Visoka stručna sprema	14	28%

Histogram 16 – Grafički prikaz stručne spreme

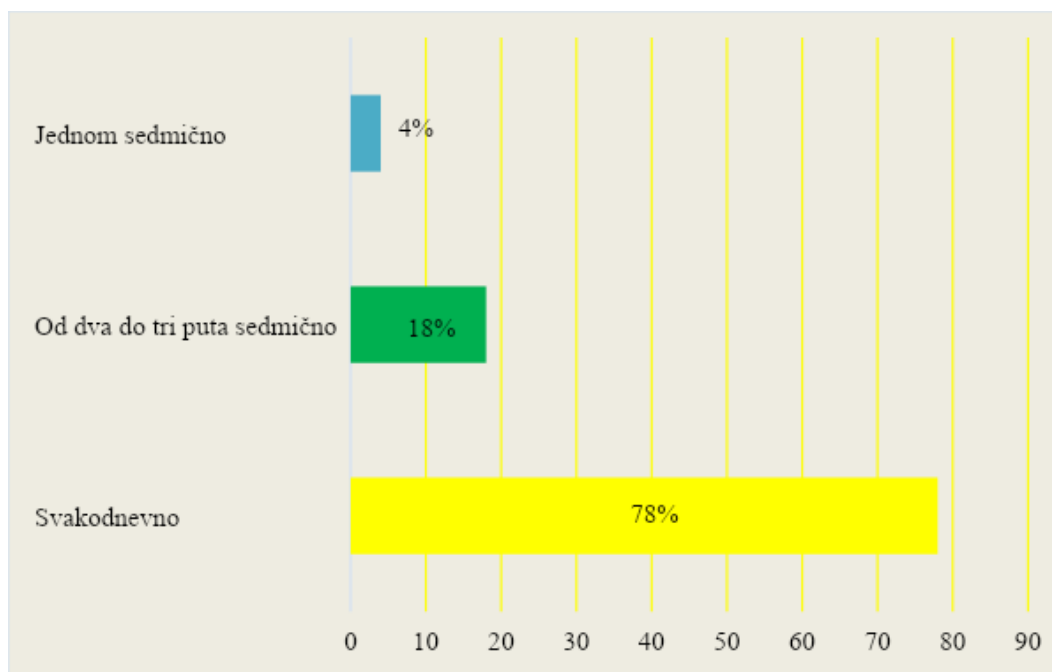

Dobijeni rezultati pokazuju da 64% roditelja ima srednju stručnu spremu, 8% roditelja ima višu stručnu spremu, a 28% roditelja ima visoku stručnu spremu.

Tabela 18 – Tabelarni prikaz učestalosti primjene elektronskih medija od strane djece po procjeni roditelja

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Svakodnevno	39	78%
Od dva do tri puta sedmično	9	18%
Jednom sedmično	2	4%

Histogram 17 – Grafički prikaz učestalosti primjene elektronskih medija od strane djece po procjeni roditelja

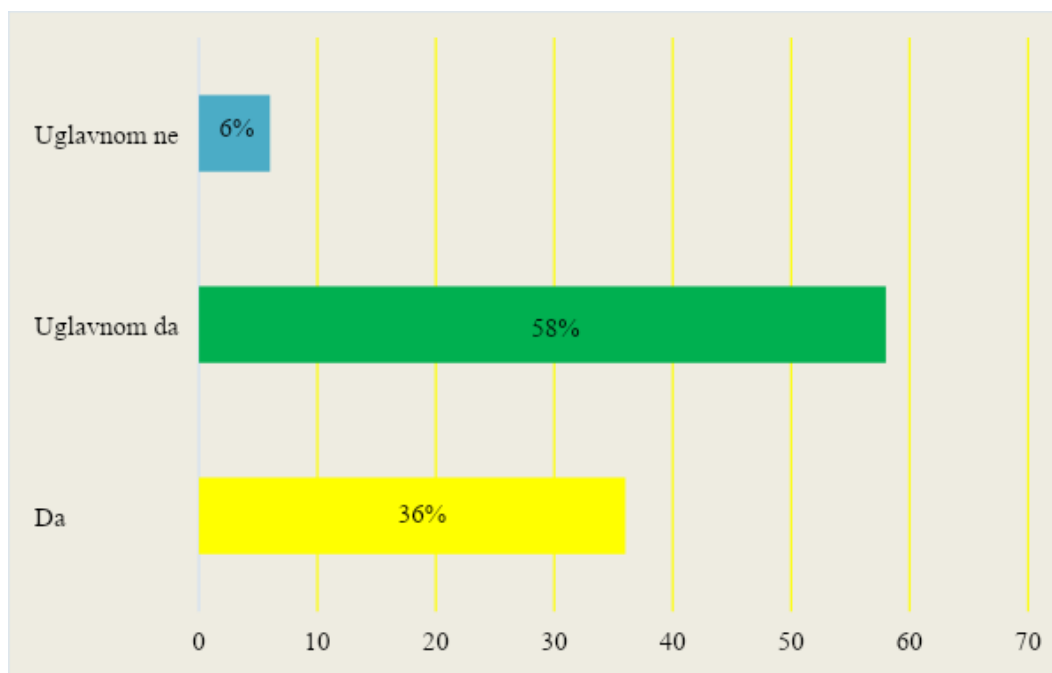
Dobijeni rezultati pokazuju da 78% roditelja navodi da djeca svakodnevno upotrebljavaju elektronske medije. Ukupno 18% roditelja navodi da djeca od dva do tri puta sedmično upotrebljavaju elektronske medije. Svega 4% roditelja ističe da djeca jednom sedmično upotrebljavaju elektronske medije.

Na bazi dobijenih rezultata, konstatujemo da djeca predškolskog uzrasta uglavnom svakodnevno upotrebljavaju elektronske medije. Imajući na umu činjenicu da djeca odrastaju u digitalnom dobu, sasvim je očekivano da svakodnevno upotrebljavaju elektronske medije.

Tabela 19 – Tabela prikaz učesća roditelja u izboru medijskih sadržaja za djecu

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Da	18	36%
Uglavnom da	29	58%
Uglavnom ne	3	6%
Ne	/	/

Histogram 18 – Grafički prikaz učesća roditelja u izboru medijskih sadržaja za djecu

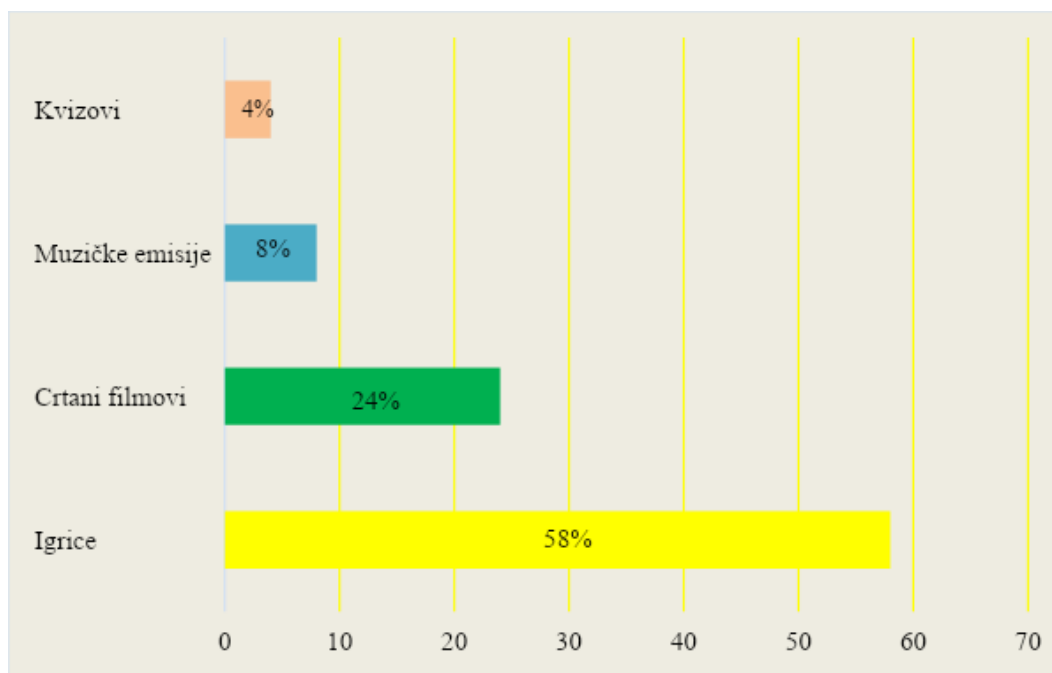
Dobijeni rezultati pokazuju da 36% roditelja učestvuje u izboru medijskih sadržaja za dijete. Ukupno 58% roditelja uglavnom učestvuje u izboru medijskih sadržaja za dijete. Svega 6% roditelja uglavnom ne učestvuje u izboru medijskih sadržaja za dijete.

Na osnovu dobijenih rezultata, konstatujemo da većina roditelja učestvuje u izboru medijskih sadržaja za dijete.

Tabela 20 – Tabela prikaz medijskih sadržaja koje djeca najčešće upražnjavaju

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Igrice	29	58%
Crtani filmovi	12	24%
Muzičke emisije	4	8%
Kvizovi	2	4%

Histogram 19 – Grafički prikaz medijskih sadržaja koje djeca najčešće upražnjavaju

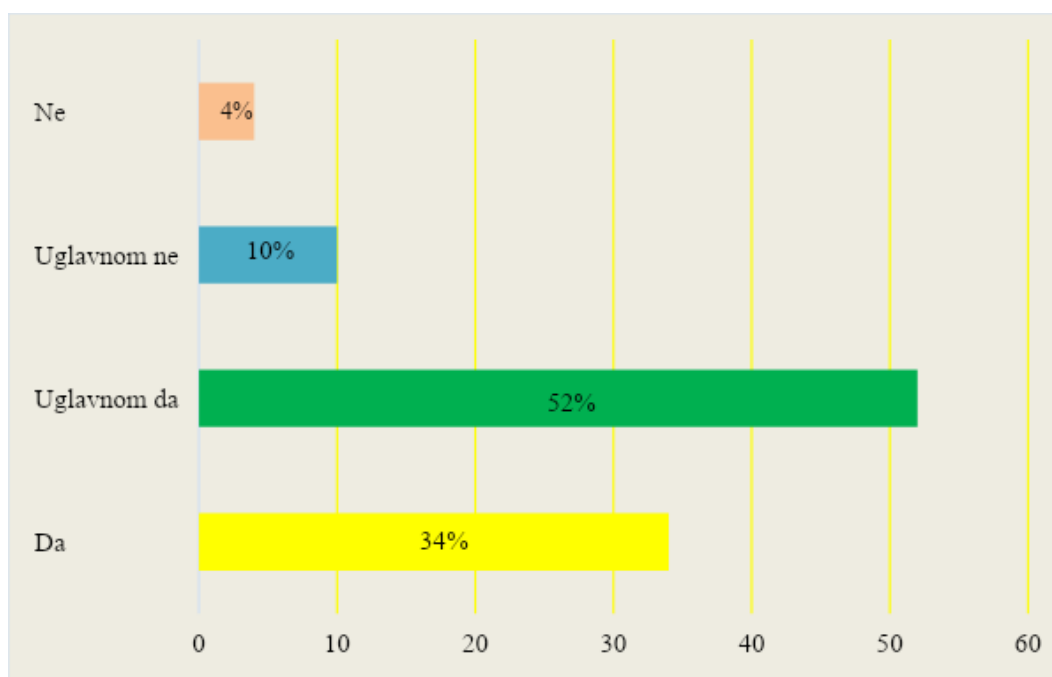
Pitanje je otvorenog tipa, a roditelji su imali mogućnost da navedu koje medijske sadržaje djeca najčešće upražnjavaju. Na osnovu sumiranja odgovora, dolazimo do saznanja da djeca predškolskog uzrasta najviše upražnjavaju igrice, crtane filmove, muzičke emisije i kvizove.

Da djeca predškolskog uzrasta najviše upražnjavaju igrice, možemo povezati sa činjenicom da ovi sadržaji privlače pažnju djece i podstiču ih na aktivnost.

Tabela 21 – Tabela prikaz dostupnosti edukativnih medijskih sadržaja za djecu

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Da	17	34%
Uglavnom da	26	52%
Uglavnom ne	5	10%
Ne	2	4%

Histogram 20 – Grafički prikaz dostupnosti edukativnih medijskih sadržaja za djecu

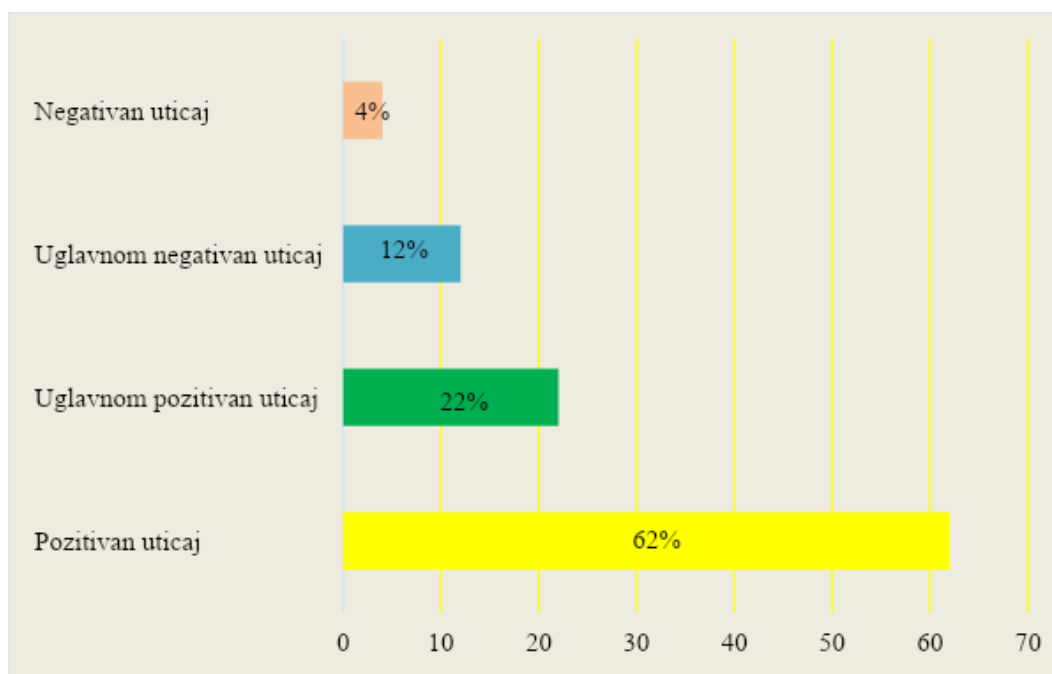

Dobijeni rezultati pokazuju da 34% roditelja smatra da su dostupni edukativni medijski sadržaji za djecu. Sa navedenim se uglavnom složilo 52% roditelja. Pojedini roditelji (10%) ne smatraju da mu edukativni medijski sadržaji dostupni za djecu.

Tabela 22 – Tabelarni prikaz mišljenja roditelja o uticaju adekvatno odabranih medijskih sadržaja na dječji razvoj

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Pozitivan uticaj	31	62%
Uglavnom pozitivan uticaj	11	22%
Uglavnom negativan uticaj	6	12%
Negativan uticaj	2	4%

Histogram 21 – Grafički prikaz mišljenja roditelja o uticaju adekvatno odabranih medijskih sadržaja na dječji razvoj

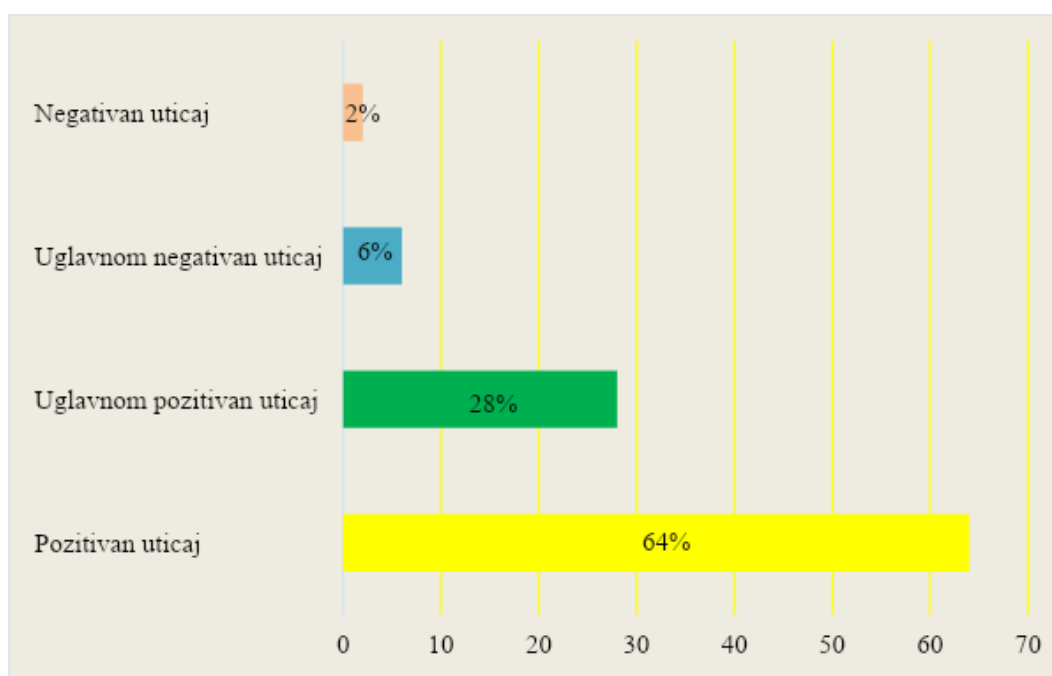

Dobijeni rezultati pokazuju da 62% roditelja smatra da adekvatno birani medijski sadržaji imaju pozitivan uticaj na dječji razvoj. Sa navedenim se uglavnom složilo 22% roditelja. Pojedini roditelji (12%) smatraju da adekvatno birani medijski sadržaji imaju uglavnom negativan uticaj na dječji razvoj.

Tabela 23 – Tabelarni prikaz mišljenja roditelja o uticaju adekvatno odabranih medijskih sadržaja na ponašanje djece

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Pozitivan uticaj	32	64%
Uglavnom pozitivan uticaj	14	28%
Uglavnom negativan uticaj	3	6%
Negativan uticaj	1	2%

Histogram 22 – Grafički prikaz mišljenja roditelja o uticaju adekvatno odabranih medijskih sadržaja na ponašanje djece

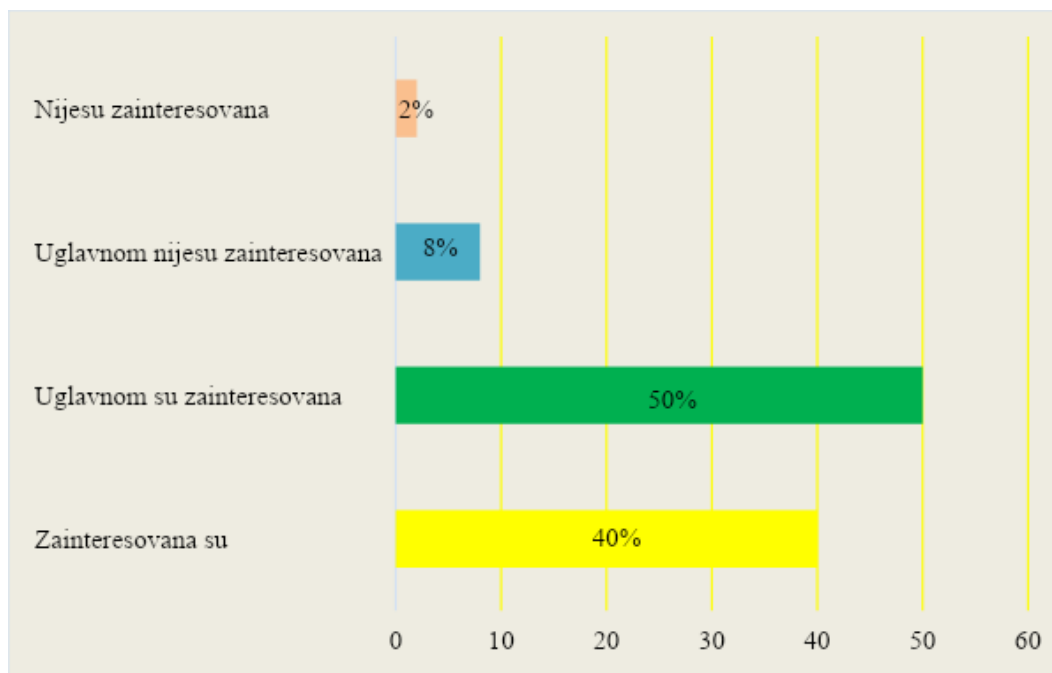

Dobijeni rezultati pokazuju adekvatno odabrani medijski sadržaji imaju pozitivan uticaj na ponašanje djece. Sa navedenim se uglavnom složilo 28% roditelja. Pojedini roditelji (6%) smatraju da adekvatno odabrani medijski sadržaji uglavnom imaju negativan uticaj na ponašanje djece.

Tabela 24 – Tabelarni prikaz mišljenja roditelja o zainteresovanosti djece za edukativne medijske sadržaje

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Zainteresovana su	20	40%
Uglavnom su zainteresovana	25	50%
Uglavnom nijesu zainteresovana	4	8%
Nijesu zainteresovana	1	2%

Histogram 23 – Grafički prikaz mišljenja roditelja o zainteresovanosti djece za edukativne medijske sadržaje

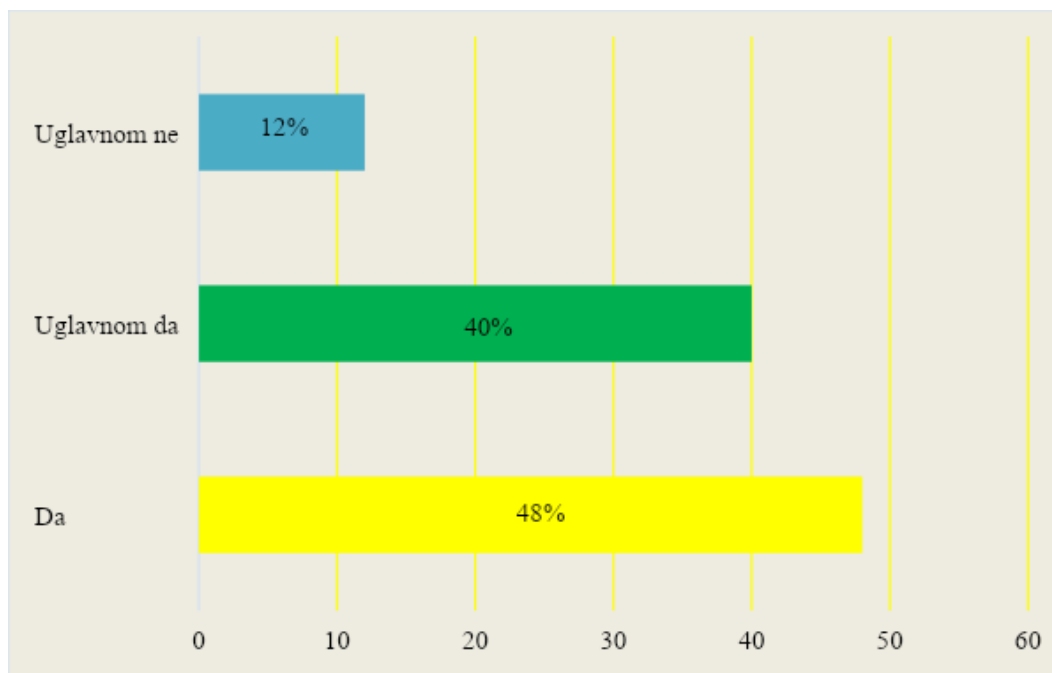

Dobijeni rezultati pokazuju da 40% roditelja smatra da su djeca zainteresovana za edukativne medijske sadržaje. Sa istim se uglavnom složilo 50% roditelja. Pojedini roditelji smatraju da su djeca uglavnom nezainteresovana za edukativne medijske sadržaje.

Tabela 25 – Tabelarni prikaz stavova roditelja prema doziranju vremena koje djece provode uz medijske sadržaje

Odgovori	Frekvencije	Procentualno
Da	24	48%
Uglavnom da	20	40%
Uglavnom ne	6	12%
Ne	/	/

Histogram 24 – Grafički prikaz stavova roditelja prema doziranju vremena koje djece provode uz elektronske medije

Dobijeni rezultati pokazuju da 48% roditelja smatra da je potrebno dozirati vrijeme koje djece provode uz medijske sadržaje. Sa navedenim se uglavnom složilo 40% roditelja. Svega 12% roditelja smatra da uglavnom nije značajno ograničiti vrijeme koje djece predškolskog uzrasta provode uz elektronske medije.

ZAKLJUČAK

Nije lako izvesti zaključke o dječjoj upotrebi digitalnih tehnologija i tehnologija zasnovanih na ekranu i povezanom uticaju ovih tehnologija na razvoj i dobrobit djece. Pored toga, nedostaju istraživanja koja ispituju kako porodice koriste elektronske medije, kako mlađa djeca koriste medije i dječje perspektive o digitalnim tehnologijama.

Kako djeca rastu i razvijaju se, na njih može lako uticati ono što vide i čuju, posebno iz digitalnih medija. Digitalni mediji uključuju TV, internet i pametne uređaje. Neki programi mogu biti edukativni. Mnogi programi mogu prikazati djeci nasilno ponašanje koje ne želimo da imitiraju ili koje može izazvati strah. Digitalni mediji takođe mogu pokazati djeci loše navike u ishrani kroz reklame za visokokaloričnu hranu sa malo hranljivih materija.

Kvalitetan medijski sadržaj može poboljšati društvene i jezičke vještine za svu djecu uzrasta od 2 godine i stariju, a posebno koristi djeci koja žive u siromaštvu ili su na drugi način u nepovoljnom položaju. Dobro osmišljeni obrazovni programi koji odgovaraju uzrastu i aktivnosti na ekranu mogu biti snažno prosocijalni, pomažući djeci da nauče stavove protiv nasilja, empatiju, toleranciju i poštovanje. Kada se pravilno koriste, mobilni uređaji mogu da pruže mogućnosti za interakciju (npr. igranje igrica, dijeljenje fotografija) koje mogu uključivati izvršne funkcije putem memorije, planiranja i samokontrole.

Istraživanje je realizovano na uzorku od 90 vaspitača i 50 roditelja djece predškolskog uzrasta. Cilj istraživanja je bio da se utvrdi uticaj elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti kod djece predškolskog uzrasta. Iako se sporedne hipoteze dominantno odnose na stavove vaspitača, smatrali smo značajnim ispitati mišljenje roditelja i time na detaljniji način provjeriti prvu sporednu hipotezu.

Rezultati istraživanja su pokazali sljedeće:

- Na adekvatan način birani sadržaji iz elektronskih medija imaju pozitivan uticaj na sprovođenje aktivnosti, ponašanje i razvojni proces djece predškolskog uzrasta.
- Vaspitači smatraju da djeca predškolskog uzrasta koriste medije sama, bez praćenja roditelja.
- Vaspitači smatraju da mediji zbog načina upotrebe loše utiču na djecu predškolskog uzrasta.

- Vaspitači smatraju da mediji, ukoliko se koriste ispravno, i uz prethodnu organizovanu prevenciju, mogu uticati veoma pozitivno na djecu predškolskog uzrasta.

U skladu sa navedenim rezultatima, možemo potvrditi sporedne hipoteze, a time i glavnu hipotezu, kojom se pretpostavilo da elektronski medijski sadržaji zbog nepravilnog korištenja utiču negativno na sprovođenje aktivnosti, ponašanje i razvojni proces predškolske djece, a isto tako uz ispravno korištenje utiču pozitivno na sprovođenje aktivnosti, ponašanje i razvojni proces predškolske djece.

Preporuke u odnosu na predmet istraživanja su:

- Vaspitači treba da na adekvatan način biraju medijske sadržaje za djecu predškolskog uzrasta.
- Elektronski mediji se mogu efikasno koristiti u vaspitno-obrazovnoj praksi predškolske ustanove, pod uslovom da su vaspitači na optimalan način izvršili neophodno planiranje.
- Roditelji treba da učestvuju u odabiru medijskih sadržaja za djecu.
- Djeci se treba ograničiti vrijeme za upotrebu elektronskih medija.
- Potrebno je organizovati radionice za roditelje putem kojih bi se oni detaljnije upoznali sa mogućnostima učenja pomoću elektronskih medija.

LITERATURA

1. Abdullahi, N. J. K., & Tijani, AbdulganiyuA. (2019). Digitalization in education system and management of early childhood care education in Nigeria. *Southeast Asia Early Childhood Journal*, 8(2), 28–42.
2. American Academy of Pediatrics. (2016). Media and young minds (policy statement). *Pediatrics*, 138(5), 1–8.
3. American Academy of Pediatrics (2013). Children, adolescents, and the media. *Pediatrics*. 132, 958–961.
4. Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice Hall; Hoboken, NJ, USA.
5. Bell V, Bishop DV, Przybylski AK. (2015). The debate over digital technology and young people. *BMJ*. 3, 55-67.
6. Brown, A. (2011). Media use by children younger than 2 years. *Pediatrics*. 128(5),1040-1045.
7. Carson, V. et al. (2019). Physical activity and sedentary behavior across three time-points and associations with social skills in early childhood. *BMC Public Health* 19(27), 45-56.
8. Christakis, DA. (2020). Early media exposure and autism spectrum disorder: heat and light. *JAMA Pediatr*. 174(7), 640-641.
9. Couse, L. J., & Chen, D. W. (2010). A tablet computer for young children? Exploring its viability for early childhood education. *Journal of Research on Technology in Education*, 43(1), 75–98.
10. Danniels, E. Pyle, A. & DeLuca, C. (2020). The role of technology in supporting classroom assessment in play-based kindergarten. *Teaching and Teacher Education*, 88, 22-35.
11. Duch H, Fisher EM, Ensari I, Harrington A. (2013). Screen time use in children under 3 years old: A systematic review of correlates. *Int J Behav Nutr Phys Act* 10, 102-122.
12. Erjavec, K., Zgrabljic, N. (2000). Odgoj za medije u školama u svijetu. *Hrvatski model medijskog odgoja* (89-107).
13. Gerwin RL, Kaliebe K, Daigle M. (2018). The interplay between digital media use and development. *Child Adolesc Psychiatr Clin N Am* 2, 345–55.

14. Gjelij, M, Buza K, Shatri K, et al. (2020) Digital Technologies in early childhood: Attitudes and practices of parents and teachers in Kosovo. *International Journal of Instruction* 13(1), 165–184.
15. Glasovac, Z. (2010). Osnovno o medijima i njihovom mogućem utjecaju na djecu predškolske dobi. Belišće: Dječji vrtić Maslačak.
16. Hofferth, SL. (2010). Home media and children's achievement and behavior. *Child Development*. 81(5), 1598–619.
17. Hudeček, L., Mihaljević, M. (2009). *Jezik medija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
18. Jernes, M., Alvestad, M., & Sinnerud, M. (2010). "Er det bra, eller?" Pedagogiske spenningsfelt i møte med digitale verktøy i norske barnehager, "Is it good, or?" pedagogical tensions when meeting digital tools in Norwegian early childhood education. *Nordisk barnehageforskning*, 3(3), 115–131.
19. Johnson, GM. (2010). Young children's internet use at home and school: patterns and profiles. *J Child Res.* 8, 282-293.
20. Kamenov, E. (2002). *Predškolska pedagogija*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
21. Kearney MS and Levine PB (2019) Early childhood education by television: lessons from Sesame Street. *American Economics Journal: Applied Economics* 11(1), 318–50.
22. Korat O, Tal O. (2010). How new technology influences parent-child interaction: The case of e-book reading. *First Language*, 30(2), 139–154.
23. Košir, M., Zgrabljic, N. i Ranfl, R. (1999). *Život s medijima: priručnik o odgoju za medije*. Zagreb: Doron d.o.o.
24. MacDonald, K. (2019). Meaningful use of technology in Ontario's kindergarten classrooms. In R. Power *Technology and the Curriculum*. PressBooks. Web.
25. Mandarić, V. (2012). Novi mediji i rizično ponašanje djece i mladih. *Bogoslovska smotra*, 82, 131-149.
26. Naumović, N. (2000). *Metodika razvoja govora*. Pirot: Viša škola za obrazovanje vaspitača.

27. Nikolopoulou K, Gialamas V (2015) ICT and play in preschool: Early childhood teachers' beliefs and confidence. *International Journal of Early Years Education* 23(4), 409–425.
28. Orr Vered, K. (2008). *Children and Media Outside the Home*. Great Britany: Palgrawe McMillian.
29. Papastergiou, M. (2009). Exploring the potential of computer and video games for health and physical education: A literature review. *Comput Educ.* 53, 603–622.
30. Petersen, P. (2015). That's how much I can do!: Children's agency in digital tablet activities in a Swedish preschool environment. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 10(3), 145–169.
31. Peran, S. i Raguž, A. (2019). Odnos i značenje medijskog odgoja u dječjim vrtićima: pravila i medijski izazovi. *Communication Management Review*, 4(1) 216-231
32. Prensky, M. (2001). *Digital Game-Based Learning*. New York: McGraw-Hill.
33. Reid Chassiakos YL, Radesky J, Christakis D, Moreno MA, Cross C, Hill D, et al. [Children and adolescents](#) and digital media. *Pediatr.* 138(5), 80-94.
34. Rideout, V., & Robb, M. B. (2020). *The common sense census: Media use by kids age zero to eight, 2020*. Common Sense Media.
35. Sepúlveda, A. (2020). *The digital transformation of Education: Connecting schools, empowering learners*. International Telecommunication Union UNESCO UNICEF.
36. Teepe RC, Molenaar I, Verhoeven L. (2016). [Technology-enhanced storytelling stimulating parent-child interaction and preschool children's vocabulary knowledge](#). *J Comp Assis Learn.* 33(2),123-136.
37. Tomljenović, R., Ilej, M. i Banda, G. (2018). *Djeca i mediji: knjižica za roditelje i skrbnike djece*. Zagreb: Agencija za elektroničke medije.
38. Tomopoulos, S. et al. (2010). Infant media exposure and toddler development. *Arch. Pediatr. Adolesc. Med.* 164, 1105–1111.
39. Valcke M, Bonte S, De Wever B, Rots I. (2010). Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Comput Educ.* 55, 454-464.
40. Vučinić, V. (1986). *Predškolska pedagogija*. Sarajevo: Svjetlost.

41. Walsh J, Barnes J, Tremblay M et al. (2020) Associations between duration and type of electronic screen use and cognition in US children. *Computers in Human Behavior* 108, 34-46.

PRILOZI

Prilog 1 – Anketni upitnik za vaspitače

Poštovane kolegice i koleginice,

U toku je istraživanje na temu: „Uticaj elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti kod djece predškolskog uzrasta”. Dobijeni rezultati će se koristiti za potrebu izrade master rada na istu temu. Molimo da iskrenim odgovorima date doprinos ovom istraživanju. Vaša anonimnost ja zagarantovana.

Unaprijed hvala na saradnji!

Pol

Muški

Ženski

Stručna sprema

Godine radnog staža

1. Koliko često se elektronski mediji primjenjuju u predškolskoj ustanovi?
 - a) Svakodnevno
 - b) Od dva do tri puta sedmično
 - c) Jednom sedmično
 - d) Dva puta mjesečno
 - e) Jednom mjesečno

2. Koja vrsta elektronskih medija se najčešće koristi u predškolskoj ustanovi?

3. Kakav je, po Vašem mišljenju, uticaj elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti?

4. Kakav je, po Vašem mišljenju, uticaj elektronskih medija na ponašanje djece?

5. Kakav je, po Vašem mišljenju, uticaj elektronskih medija na razvojni proces djece?

6. Koliko često, po Vašem mišljenju, djeca predškolskog uzrasta koriste elektronske medije?
- a) Svakodnevno
 - b) Od dva do tri puta sedmično
 - c) Jednom sedmično
 - d) Drugo_____

7. Da li smatrate da djeca predškolskog uzrasta koriste elektronske medije, bez nadzora odraslih?
- a) Da
 - b) Uglavnom da
 - c) Uglavnom ne
 - d) Ne

8. Kakva je, po Vašem mišljenju, uloga roditelja u izboru medijskih sadržaja za dijete?
-
-
-

9. Da li smatrate da neprimjerena primjena elektronskih medija ima negativan uticaj na razvoj djece?
- a) U potpunosti smatram
 - b) Smatram
 - c) Uglavnom smatram
 - d) Uglavnom ne smatram
 - e) Ne smatram

10. Na koje razvojne domene neadekvatna primjena elektronskih medija ima negativan uticaj?

11. Kakav je, po Vašem mišljenju, uticaj adekvatne primjene elektronskih medija na dječji razvoj?

- a) U potpunosti pozitivan uticaj
- b) Uglavnom pozitivan uticaj
- c) Uglavnom negativan uticaj
- d) Negativan uticaj

Prilog 2 – Anketni upitnik za roditelje

Poštovani roditelji,

U toku je istraživanje na temu: „Uticaj elektronskih medija na sprovođenje aktivnosti kod djece predškolskog uzrasta”. Dobijeni rezultati će se koristiti za potrebu izrade master rada na istu temu. Molimo da iskrenim odgovorima date doprinos ovom istraživanju. Vaša anonimnost ja zagantovana.

Unaprijed hvala na saradnji!

Pol

Muški

Ženski

Stručna sprema

- 1) Koliko često Vaše dijete koristi elektronske medije?
 - a) Svakodnevno
 - b) Od dva do tri puta sedmično
 - c) Jednom sedmično

2) Da li učestvujete u odabiru medijskih sadržaja za djecu?

- a) Da
- b) Uglavnom da
- c) Uglavnom ne
- d) Ne

3. Koje medijske sadržaje djeca najčešće upražnjavaju?

4. Da li su edukativni medijski sadržaji dostupni djeci?

- a) Da
- b) Uglavnom da
- c) Uglavnom ne
- d) Ne

5. Kakav je, po Vašem mišljenju, uticaj adekvatno odabranih medijskih sadržaja na dječji razvoj?

- a) Pozitivan
- b) Uglavnom pozitivan
- c) Uglavnom negativan
- d) Negativan

6. Kakav je, po Vašem mišljenju, uticaj adekvatno odabranih medijskih sadržaja na ponašanje djece?

- a) Pozitivan
- b) Uglavnom pozitivan
- c) Uglavnom negativan
- d) Negativan

7. Da li su djeca zainteresovana za edukativne medijske sadržaje?

- a) Zainteresovana su
- b) Uglavnom su zainteresovana
- c) Uglavnom nijesu zainteresovana
- d) Nijesu zainteresovana

8. Da li dozirate vrijeme koje djeca provode uz medijske sadržaje?

- a) Da
- b) Uglavnom da
- c) Uglavnom ne
- d) Ne